

ΧΡ.Ν.ΠΕΤΡΟΥ - ΜΕΣΟΓΕΙΤΟΥ

Ε Π Ι Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Ε Η Α Τ Τ Ι Κ Η Σ

- - - 1 - - -

Λίθος τεφρόχρους έσβεστοι θικός, τοῦ δποίου λείπει τό δεξιόν όγκον, τό δέ αριστερόν μορφοῦται εἰς λοξήν πρός τέ οπίσω καὶ κυψτήν ἐπιφάνειαν ἔλαφρῶς ἐφθαρρένην." Εχει λειτέτην τήν προσθίαν πλευράν· τῶν ὄγκων ή ἐξεργασία μετρία. Πλάτος καὶ πάχος βαίνουν μειούρεναι ἐκ τοῦ ἑταίρου δεξιοῦ όγκου πρός τό αριστερόν καὶ λιμένον. Μῆκ. σφεδρ. 0,535, γάψ. 0,235 - 0,255 καὶ πάχ. 0,185 - 0,21 μ.

"Η ὅγκως καὶ ιάτω πλευρά φέρει κατά μῆκος τῶν μακρῶν ἔναθύρωσιν. Εὑρίσκεται ἐντός τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Μερρέντα, νοτιοανατολικῷ τοῦ χωρίου Μαριοπούλου, ἐνθα τό πάντα ἔκειτο διδήρος Μυρρινοῦντος (ΡΕ², ΧΥΙ 1146).

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

"Επί τῆς προσθίας πλευρᾶς ἔχουν χαραχθῆ μεταγενεστέρως σταυρός, ή χρονολογία 1929, πλοῖον καὶ νεώτερον ὄνορα, δχι πολύ εὐάνκουστον: Στέλιος Κατρουλῆς, χωρίς, εύτυχῶς, τά χαράγματα ταῦτα νά επιφέρουν σοβαράν βλάβην εἰς τήν δίστιχον τοῦ λίθου "Επιγραφήν, ήτις, φέ σήμερον σώζεται, ἔχει φέ ἐξης:

ΘΑΝΑΤΟΓ 3-4 ΟΦΩΝΜΗΜΕΙΟΝΕΑΥΤΟ

ΟΛΛΩΝΟΣΠΥΘΟΥΕΝ· Ε· ΕΝ..

.. ..

"Η χάραξις στοιχηδόν, ὁγκός τέ γράμματα τοῦ 2-ου στίχου δέν εὑρίσκονται ἔκριβως ιάτωθεν τῶν ἀντιστοίχων τοῦ διερκειμένου." Ενεκα τοῦ ἐνεπαισθήτου βάθους τῶν χαραγῶν, ἔρυθρως μόνον διακρίνονται καὶ διά νά καταστῇ ή φωτογράφησίς των δυνατή ἐτονίσθησαν διά μολυβδίδος." Ανάγονται εἰς τήν πρώτην δεκαετηρίδα τοῦ β' ήμερεος τοῦ Δ' π.Χ. αἰώνος." Γάψ. 0,012 - 0,015 μ.

Παρατηρητέος ἡ δίτροπος παράστασις τοῦ ΟΥ· ΠΥΘΙΟΥ, ἀλλά καὶ ΘΑΛΑΤΟ, ΕΑΥΤΟ. Ἡ ἐπιγραφή δέν ἐσώθη διλόγιηρος. Ἡ ἐρχή δρφοτέρων τῶν στίχων λεῖπει καὶ θὲν ὑπῆρχεν εἰς ἄλλον λίθον ἢ πιθανώτερον εἰς τὸν αὐτὸν, ὅστις δρως θ' ἐπειόπη εἰς ρεταγενεστέραν ἐποχήν, ώστε νὰ λέβῃ οὕτω τὴν μορφήν, ὥποδ τὴν δποίαν σήμερον ἐσώθη.

Συμπληρῶ:

Κῆρα φυγῶν] θανάτο γ 3-4 οφῶν μνημεῖον ἐαυτό
θῆκεν Ἀπόλλωνος Πυθίου ἐν τῷ εἰρήνει.

Τό δύνομα τοῦ ἐναθέτου προτιμῶν ν' ἀφῆσω δισυμπλήρωτον. Πάντως τό ἐρχικόν γράμμα Γ δέον γά δεωρηθῆ ἐσφαλέε. Ἕπερίφρασις "κῆρ... θανάτοιο" γνωστή ἐκ τοῦ 'Ορῆρου, λ 171 καὶ κατά πληθυντικόν "κῆρες θανάτοιο" B 834. Πρός τὴν δλην δέ συμπληρουμένην φράσιν ἐντίστοιχον τό "ὑπέινφυγε κῆρα κακήν μέλανος θανάτοιο", II 687.

* Ο 2=ος στίχος εἶναι αὐτούσιον τό πεντάρετρον τοῦ ἐναθέτητικοῦ ἔλεγείου τοῦ Ηεισιστράτου,¹ ἔγγονου τοῦ δρωνύμου τυρέννου, διπερ ἐναφέρει δ θουκυδίδης (F 54 6):

ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ
* Καὶ ἄλλοι τε αὐτῶν ἤρξαν τὴν ἐνιαυσίαν Ἀθηναίοις ἐρχήν καὶ Πεισίστρατος δ 'Ιππίου τοῦ τυραννεύσαντος οὗτος τοῦ πάππου ἔχων τοῦντα, δις τῶν δώδεκα θεῶν βωρόν τόν ἐν τῇ ἐγορᾷ ἐρχων ἐνέθηκε καὶ τόν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐοθ Πυθίου. καὶ τῷ μέν ἐν τῇ ἐγορᾷ προσοικοδορήσας οὔτερον δ δῆμος Ἀθηναίων μετέζον μῆκος [τοῦ βωροῦ] ἡφάνισε τούπιγραρρα· τοῦ δ' ἐν Πυθίου ἔτι καὶ νῦν δῆλόν ἐστιν ἐρυδροῖς γράμματα.
λέγον τάδε*

Μνῆμα τόδε ἡς ἐρχής Πεισίστρατος 'Ιππίου οὗτος
θῆκεν Ἀπόλλωνος Πυθίου ἐν τερένει."

* Ο ἐναφερόρενος βωρός μετά τοῦ ἐπιγράμματος ενρέθη πρό ἐτῶν παρά τόν 'Ιλισόν καὶ ἐπόκειται ἡδη ἐν τῷ ἐπιγραφικῷ Μουσείῳ τῶν

1. *Ο Πεισίστρατος οὗτος ἤρξεν ἐν Ἀθήναις τῷ 512/11 (RE, XIX

*Αθηνῶν (16, I² 761' Hicks. - Hill, Gr. Histor. Inscri., 10' Kern, Inscri. gr. tab., 12' Hiller v. Göttingen, Hist. gr. Epigr., 3' Kischner, h̄. Inscri. att., 11. πίν. 5^ο Αρβανιτοπούλου, Επιγραφική, σ. 11)

"Η ἐξέρτησις τοῦ ἡρετέρου ἐλεγεῖσον ἐκ τοῦ βπι γράμματος τοῦ Πεισιστράτου εἶναι προφανής." Εχει συνταχθῆ ὑπό τὴν Ἀρεσον ἐπίδρασιν ἔκεινου, όπερ θά εἶχεν ἵδει βεβαίως ἐν Ἀθήναις δ νεώτερος ἐπιγράμματοιός. Εκτός δέ τῆς ταῦτης τοῦ πενταρέτρου, καὶ ἡ φράσις "μνημεῖον ἐσυτό" τοῦ 1=ου στίχου εἶναι ἀνάλογος κατά τε τὸ νόημα καὶ τὴν διατύπωσιν πρός τὸ "μνῆμα ἡς Ἐρχῆς" τοῦ ἐξαρέτρου τοῦ Πεισιστράτου.

"Εχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν στενήν καὶ Ἀρεσον ταῦτην σχέσιν τῶν δύο ἐπιγράμματων, δέν θά κοπιάσωμεν πολὺ νᾶ εὔρωμεν τὸ εἶδος τοῦ ἀναθήματος, όπερ δὲ εὐλαβῆς ἀφιερωτῆς τοῦ Δ' αἰῶνος ἀνέθηκεν εἰς τὸ τέρενος τοῦ Πυθίου θεοῦ ως εὐχαριστήριον ἀνέμνησιν διὰ τὴν διάσωσίν του ἐκ τοῦ κινδύνου τοῦ θανάτου. Πιθανώτατα ἦτο καὶ τοῦτο βωρός, ως δεικνύει καὶ ἡ ἀναθύρωσις τοῦ λίθου.¹ Ο βωρός δρωε τοῦ Μυρινοῦντος δέν εἶχε πάτην πολυτέλειαν τοῦ μαρμάρου ἀρχαϊκοῦ δροῖου του τοῦ Ιλιοῦ.² Ήτο ἀπλούστερον κατασκεύαστα ἐκ πλειόνων προσηρροστένων μέν, διλλέ κοινῶν λίθων.

Ποῖον θάνατον ἀπέφυγεν δὲ ἀναθέτης εἶναι δύσκολον νᾶ δρᾶσωμεν. Τὸ πρόβλημα τοῦτο θ' ἀφῆσῃ διὰ παντὸς ἀλυτον ἡ ἀοριστία τοῦ ἐπιγράμματος. Οἱ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι ἀληθές δτι μᾶς φέρουν πρός τὰ γεγονότα τῶν δυσκόλων περιπετειῶν καὶ μακρῶν ἀγώνων, τούς δποίους οἱ Ἀθηναῖοι διεξῆγαγον κατά τοῦ βασι λέως τῆς Μακεδονίας φι λίπου τοῦ Β' καὶ δύναται εὐλόγως νᾶ ὑποτεθῆ δτι εἴς τινα τῶν γενορένων συγκρούσεων μεταξύ τῶν δύο ἀντιπόλων ἀκινδύνευσε καὶ ἐσώθη δ δηρό-

191).

1. 'Εκτός ἐν δεχθῶμεν δτι δ λίθος ἀνῆκεν εἰς βάσιν ἀγέλματος, περιστῶντος τόν θεόν, βεβαίως, ἥτις ἐκόπη καὶ μετεσχηματίσθη κατά τούς ἔπειτα χρόνους.' Άλλ' ἡ συρρετρική θέσις τοῦ ἐπιγράμματος ἐπί τοῦ λίθου δέν εύνοεῖ ἀνενδοιέστως τὴν ἐποψὺν ταῦτην.

της τοῦ Μυρρινοῦντος. Μέ βάσιν μᾶλιστα τῆν τεθεῖσαν ἐνωτέρῳ χρονολογίαν τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι δυνατόν νῦν ληφθοῦν μὲν μᾶλλον συγκεκριμένον προσδιορισμόν ὃς τερμῖνος ποσὶ φμεν οἱ ἔγωνες περὶ τῆν "Οἰνοθον (343) καὶ ὃς δριον ante φμεν ή μάχη τῆς Χαιρωνείας (Glotz, *Histoire Grecque*, III 285 καὶ Κεραπούλλου, ¹Ἐπίτορος ἴστορία Φιλίππου τοῦ Β' τῆς Μακεδονίας (1935), σελ. 15 καὶ Camb. anc. History, VI 229 καὶ Beloch, *Griech. Geschichte*, III 1² 496 καὶ.).

"Η δε λεσστική δρως αὐτὴ σκέψις ἔχει σχετικήν μόνον ἀξίαν πρὸ τῶν ποικίλων ἔλλων κατὰ τό μᾶλλον καὶ ἡμέτον πιθανοφανῶν ὅποθεσεων, αἵτινες μὲν τῆν αὐτῆν εὑκολίαν ἔναιντον.

Θετικώτερον καὶ ἐναρφισβῆτητον κέρδος ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι τοῦτο· πρῶτον ή ἐπιβεβαίωσις ὅπλρξεως τερένους εἰς τὸν Πύθιον Ἀπόλλωνα ἐν Μυρρινοῦντι καὶ δεύτερον ή λατρεία τοῦ θεοῦ ἐνταῦθα ὅπό την ἐπωνυμίαν ταῦτην. Μέχρι τοῦδε ή ὑπαρξία λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν τῷ δῆμῳ συνεπεράνετο ἐξ δρκου ἐπιγραφῆς, ἐναγορένης περὶ τά τέλη τοῦ Δ' π.Χ. αἰώνος: "Νή τ]ό [v] Δ[ία, v]ή τό [v] Ἀπόλλων, νή τή[v] | Δ]ήμητρα" (16 ^{ΔΗΜΟΣ}₂ ^{III} 1183₁₁, πρβλ. καὶ RE, XVI 1146 - 7 καὶ S. Solders, *Die ausserstädtischen Kulte und die Einigung Attikas* (Öiss., Lund 1931), σελ. 5 25). "Ηδη τό πρόγρα βεβαιοῦται σαφέστερον δριζορένης καὶ τῆς ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ. Ἡ συχνοτάτη λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος ὡς Πυθίου καθ' ἄπαντα τὸν ἔρχετον ἐλληνικὸν κόσμον εἶναι γνωστή ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων καὶ ἐν Ἀττικῇ (Solders, σελ. 17 11· 18 15· 19 21· 21 34, 35, 36, 37, 38· πρβλ. καὶ Farquhar, *The cults of the gr. states*, IV 157, ὃπου διοστηρίζεται η ἰωνική ιστορική τῆς τοιαύτης λατρείας).

Δέν εἶναι γνωστόν, ἐκ ποίου ἐκριβῶς σημεῖου τῆς περιοχῆς προέρχεται δ λέθος. Άλλα καθ' ἄπασαν τῆν ἔκτασιν τῆς Μερρέντας ὄφθο-

1. Ὁ Παυσανίας εἰς τό σχετικόν χωρίον του περί Μυρρινοῦντος (I 31 4) δξεν ἐναφέρει τίποτε διά την λατρείαν ταῦτην.

2. RE, II 66· Bruchmali, *Epilekta deorum*, 30. Nilsson, *Griech. Feste*, 102· W. Aly, *Der kretische Apollonkult* (1908), 2 καὶ..

νοῦν τὰ ἐρχαῖς λείψαντα, συνιστάμενα κυρίως ἡπόθραντα ἀγγείων,
τερέχια μαρμάρων καὶ πλείστους κοινούς οἰκοδομικούς λίθους, προερ-
χορένους ἐκ τῆς διελύσεως κτισμάτων παλαιῶν. Τέ τειρήρια ταῦτα ἡπαν-
τοῦν ἴδια συχνότερα παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας.² Εντός ράλιστο
τοῦ περιβόλου αὐτῆς καὶ εἴς δὲ γωνίαν μέτρων ἀπόστασιν νοτιοδυτικῶς
τοῦ ναοῦ σφέτεραι τοῖχος ἐκ ρεγάλων παραλληλεπιπέδων πώρων λίθων,
εναγόρενος πιθανῶς εἴς τὴν ἐρχαῖσαν ἐποχήν.³ Εκ τῶν αὐτῶν λίθων ὑπάρ-
χει ὅρθογώνιος θερετικός καὶ πρὸ τῆς ἐκκλησίας, ἔντιστοιχοῦσα πρός
τὸ πλάτος αὐτῆς, ἥτις ὅρως εἶναι μεταγενεστέρα.

* * *

Η Κοίμησις τῆς Θεοτόκου εἶναι δηλητή μαραροσκεπής βασιλικῆ
μὲν γωνιώδη τήν κόρην τοῦ Ἱεροῦ. Εἴς τοὺς πλαγίους μακρούς τοῖχους
ὑπάρχει ἐνισχυτικὴν πρόστιμα. Εσωτερικῶς διγογραφίαι ἔλλας καὶ
καὶ ἔλλας μετρίως διατηρούνται τοῦ ΙΗΣΟΥ, τινές δ' ἐπὶ γοῦ τέρπλου
μεταγενέστεραι. Η ἔξεχουσα ὑπό τῆν διψίδα τοῦ σηρερινοῦ ναοῦ παλαιο-
τέρα θερετικοί, φεκαλί^{ΔΗΜΟΣ} τέ διάφορα βυζαντινά μέρμαρα καὶ οἱ ἐντός
τῆς ἐκκλησίας κιονίσκοι, μαρτυροῦν δτι ἔχει οἰκοδομηθῆ ἐπί τῶν ἐ-
ρειπίων ἔλλου παλαιοτέρου ναοῦ.

* * *

Εντός τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει ὡς ἐπίστρωμα τῆς προθέσεως τε-
ρέχιον μαρμαρίνης πλακός, εἴς τὸν βόρειον δέ τοῖχον τοῦ κυρίως να-
οῦ καὶ ἡ γνωστή ἐρχαῖνή βάσις τῆς Φρασικλείας (16, I 1014) ἐπί²
κίονος τῆς δωματικῆς ἐποχῆς, ἔχοντος τὰς βαθδύσεις πεπληρωμένας,
ἐκτός δέ τῆς ἐκκλησίας ἐπόκειται ἡ ἐναθηματική βάσις τοῦ Ἡρώδου
(16, II - III 3191, πρβλ. καὶ RE, XVI 1146).

'Επί τῆς δυτικῆς κορυφῆς τοῦ πρός τήν Ασυρεωτικήν ἔκτεινομένου ὄρους Πανιοῦ¹, περί τά 40 - 50 ρ. νοτιοαντολικῶς τοῦ αὐτοῦ ὑπάρχοντος ναϊσκου τῆς Παναγίας, ὑπάρχει λαξευρένη ἐπί ἔκτεινομένου φυσικοῦ βράχου, ἔχοντος κάπως λείαν καὶ δραλήν τήν ἐπιφάνειαν.

1. Περί τούτου γενικῶς: R.E., II 2186. *Bursian, Geographie v. Griechenland*, I 352. *Milchhöfer* ἐν *Curtius - Kaujert, Karten u. Attika*, III 10. *Löher, Ath. Mitt.*, XVII (1892) 399. *Lepsius, Geologie v. Attika*, 61 καὶ 112ην. μετάφρ. ὑπό Γ. Βουγιουνία (Βιβλιοθ. Μαρσαλῆ) 32 καὶ 179 καὶ 121. *Sapper*, *Athenia* II (1928) 121. *Wrede, Attika* 3.

Κοινῶς ἔχει γίνει παραδειτὸν ὅτι τήν ὄνορασίαν ὀφεῖ λει τό ὄρος εἰς τό σπήλαιον, τό εὑρισιόρενον κατέ τήν ἐνατολικήν ὑψηλοτέραν κορυφήν του (ύψους 650 ρ.), ὅπερ χαρακτηρίζεται ως ἕφιερωμένον εἰς τήν λατρείαν τοῦ Πανός (R. Chandler, *Travels in Greece* (1776), σελ. 143. L. Ross, *Wanderungen in Griechenland*, (1851), II 77 καὶ 150. Chr. Worels *Wörth, Athen und Attika* (1855), 183 - 4. W. Vischer, *Erinnerungen und Eindrücke aus Griechenland* (1857), 63. *Bursian*, I 357. Milchhöfer ἐν *Curtius - Kaujert*, III 18 - 19 καὶ 112. 2061. (h. Weller, AIA, VII (1903) 286. *Sapper*, ἐνθ' ἀνωτ. (σελ. 121). *Solders, Die aussersächsischen Kulthen καὶ πόλεις*, σελ. 33 10 καὶ 37 34).

Τό σπήλαιον τούτο συνάπτεται πρός τό Πανεῖον τό ἀναφερόμενον ὑπό τοῦ Στράβωνος, Θ' 399. "Περί δέ Ἀνάφιλυστόν ἐστι καὶ τό Πανεῖον καὶ τό τῆς Κωλιάδος Ἀφροδίτης ἱερόν, εἰς ὃν τόπον ἐκκυρανθῆναι τά τελευταῖα τά ἐκ τῆς περί Σαλαρίνα νευραχίας τῆς περσικῆς γαυγιάν φασι καὶ πό." Ἐπειδὴ δύως δ δῆρος Ἀναφιλυστού ἀπεῖχε τῆς Κωλιάδος ἄκρας, δρθῶς δ Milchhöfer παρετήρησεν ὅτι πρόκειται περί ἔτερου ἐν Αναφιλυστῷ ἱερῷ τῆς Ἀφροδίτης Κωλιάδος (δροῖς παραδέχεται καὶ δ *Bursian*, I 357) ὅτι ἐπλανήθη δ Στράβων ἐκ συγχέσεως πρός τό παρέ τήν Βέρην Πανεῖον, διόν υπάρχει ἐν δῇ ἐγγύς περιοχῇ ὑψώρα, καλούμενον μέχρι σήμερον ἐπίσης Παγί (R.E., I 2061, πρβλ. καὶ Weller καὶ Solders, ἐνθ' ἀνωτέρω).

Τήν δυσχέρειαν τοῦ χωρίου τοῦ Στράβωνος παρετήρησε προηγουμένως καὶ δ Palmerius, ἡλλ' ἀποδέει κακῶς ταῦτην εἰς πλένην ἐπελθοῦσαν εἰς τό κείμενον θεωρῶν ὅτι τήν παρά τόν Πειραιᾶ Κωλιάδα ἄκραν ὑπαιγίσσεται δ ἄρχαιος γεωγράφος, πρβλ. Ed. Colwell, *Classical and topographical tour through Greece* (1819), I 546 - 7. δροῖς ως τήν ἔκδοσιν τοῦ Στράβωνος ὑπό τοῦ Casaubonus, σελ. 610 δπος. 12.

Ανεξαρτήτως δύως τῆς δυσχερείας ταῦτης, τῆς ἐπαριῶς παραπροφένης διέ τῆς παρετηρήσεως τοῦ Milchhöfer, γοργίω δτι τό πέρι οὗ δ ἕργος σπήλαιον δέν δύναται νά είναι τό αὐτό πρός τό ἀναφερόμενον ὑπό τοῦ Στράβωνος ως Πανεῖον, ὥφου οὐδέν ἴχνος ἐν τής ἄρχαιοτητος ἔχει διασώσει ἐν διντι θέσει πρός πάντα τά γνωστά μέχρι τοῦδε λατρευτικά σπήλαια, οὔτε δέ κακή σχετικῶς ἀπρόσιτος θέσις του, ἢ ἔξωριστρένη εἰς τήν πλέον ἀπόρερον κορυφήν τοῦ ὄρους, είναι πρόσφορος διά λατρευτικούς σκοπούς. "Ἐπειτα καὶ δ τοπικός προσδιορισμός τοῦ ρυημονευθέντος χωρίου τοῦ Στράβωνος: περί Ἀνάφιλυστον καὶ πόλεις. (καὶ πάντα γύρω εἰς τήν Ανάβυσσον) διδάσκει δτι χαρηλότερον καὶ πλησιέστερον πρός τόν ἄρχαιον δῆρον ἔδει νά κήται τό σπήλαιον τοῦ Πανδεις. Είναι δέ γνωστόν καὶ ἐκ τῆς ἐν γένει περικοπῆς τῆς ἀναφεροφένης εἰς τούς διττούς δήρους μέ πόσην ἄκρεισταιν ἔγραψε πε-

αν, ἐπιγραφή, τὴν δοκίμων ἔλλιπως ἐδηροσίευσε πρό ἑτῶν δ Milchhöfer, Ath. Mitt., XII (1887) σελ. 231 ἡριθ. 176, πρβλ. καὶ Curtius - Kaupert, Kartēn v. Attika, III (κείμενον) 18.¹ Ἡ ἐπιγραφή ἐπε-²
θησαυρίσθη ἀκολούθως εἰς τὸν ἐσχάτως ουκλοφορήσαντα II - III τό-
μον τῶν 16, ἡριθ. 13246 καὶ 13247, ἐτελῶς ἐπίσης, συρφώνως πρός
τὴν ἐνάγνωσιν τοῦ Milchhöfer, καταταχθεῖσα εἰς τοὺς *titulos memoriales*.

Ἡ ὄρθη καὶ πλήρης αὐτῆς ἐπόδοσις, ἐν συσχετισμῷ καὶ πρός
τὴν ἐπὶ τοῦ βράχου διάταξιν τῶν λέξεων, εἶναι ἡ ἐξῆς (εἰκ.):

"Ορος	Αντίοχης
Λαοδίκης	

ρὶ τῆς περιοχῆς ταῦτης δ Στράβων, ςτε νά μή δυνάμεθα νά καταλο-
γίσωμεν εἰς αὐτὸν ἐν προκειμένῳ τοπογραφικῇ ἐσάφειαν καὶ ἡριστί-
αν.

Κετά ταῦτα θεωρῶ πιθανόν δτι τὸ σπήλαιον τοῦ Πανός, ἐκ τοῦ
δοκίμου ὄνορατίσθη τὸ ὄρος (περὶ τῶν τοιούτων ὄνορατισμῶν πόλεων
καὶ ὅρέων ἐκ τῆς ἐγγύης ἀσκουρένης λατρείας θεῶν δ Ἀυτ. Χατζῆς ἐν
"Ἀρχ." Εφ. 1938², σελ. 63 - 4) θά εὑρίσκεται εἰς τοὺς νότιους πρό-
ποδες αὐτοῦ πρός τὸ μέρος τοῦ σημερινοῦ Ολύμπου (τοῦ συγοικισμοῦ)
καὶ τῆς Ἀγαθύσσου καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος λαυθάνει ἡ δέν εἶναι εἰς-
έτι εἰς τοὺς ἄρχαιολογοῦντας γνωστόν. Ήγώ, παρὰ τὰς πληροφοριακὰς
ἐναργητήσεις μου, οὐδέν κατώρθωσα σχετικῶς νά ἔχωρι βώσω.

Τό ἐκ τοῦ ἱεροῦ σημαίου προελθόν ὄνορα τοῦ ὄρους διετηρήθη
καὶ μετά τὴν ἐγνατάστασιν τῶν Ἀλβανῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν ὑπὸ τὸν
τύπον Ρανί-ν ("Αφιέρ.", εἰς Κ. "Ἀρεγτον.", σελ. 250 (Μεσογείτης) πρβ.)
καὶ Ἀθηνᾶν, μ. (1928) σελ. 121). Καὶ ἐν ἐπιστολῇ τοῦ μητροπολίτου
Ἀθηνῶν Μιχαήλ τοῦ Ακορινάτου ἐναφέρεται ἐπίσης ως Πανικόν ὄρος
(Μιχαήλ Ακορινάτου τοῦ χωνιάτου, Τά σφεδρενα, Ξιδ. Σπ. Λέμπρου,
Β' - σελ. 160 ἐπίση. 99).

1. Ὁ Milchhöfer παρέλειψε τὴν λέξιν ΟΡΟΣ καὶ δέν εἶδε
τὰ δύο τελευταῖς γράμματα τοῦ ὄνορατος ΑΝΤΙΟΧΗ, ὅπερ
ἔξελαβεν ως ἔρσενικόν.

2. Παρεκβατικῶς σημειώ δτι καὶ ἡ αὐτόθι 13240 ἐπιγραφή, ἡ
εὑρισκορένη ὑπεράνω τῆς ἐξωτερικῆς θύρας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ.
Πέτρου τοῦ παρὰ τὸ Πανί χωρίου Καλυβίων, συρφώνως ἐδηροσίευθη,
ἴδιᾳ κατά τὴν ἄρχην, συρφώνως πρός τὴν συρπλήρωσιν τοῦ Böck, ως
"Κοίσιντη <έμνησθη> | Ολυμπίου καὶ Εύτυχίου | Θεοδοσίας | Ἀγαθο-

καὶ αἱς Η, ἐνῷ ἥδη δ Κουραγούδης, Ἀττ. ἐπιγρ. ἐπιτ., 3593, παρέσχε
τὴν ὄρθην ἐνάγνωσιν -- "Κοίμητηριον".

Ἡ ὄρθητης τῆς ἐνάγνωσεως ταῦτης ἡλεγχθη, παρ' ἑροῦ ἵπ' εὐθείας
ἐπὶ τοῦ λίθου, ως καὶ διεν ιηφθέντος ἐκτύπου. Ακριβέστερον μέλι-
στα ἡ ἐπιγραφή ἔχει ως ἐξῆς:

Τά γράμματα ίκανώς εύρεγέθη ρέ πλατείας αύλαιας ένήκοντα πιθανώς είς τόν Α' π.Χ. αίωνα. Τό θύσιος αύτῶν κυραίνεται ἐπό 0,07-0,14 ρ.. Τό ο εἶναι τέλειος κύκλος χαραχθεῖς διέ τοῦ διεβῆτου. Τά τρίς τελευταῖς γράμματα τοῦ ΛΑΟΔΙΚΗΣ ἔχαράχθησαν ριζότερα καὶ ἐκτρέπονται τῆς εὐθυγραφίας πρός τά ζνω. Τό θύρα τοῦτο ισταλαρβάνει ἔκτασιν ἐπί τοῦ βράχου 0,73 ρ., τό δέ ΛΑΤΙΟΧΗΣ 0,74. Τό τελευταῖον ἔχει χαραχθῆ καθέτως σχεδόν πρός τό πρῶτον καὶ ρέ κατεύθυνσιν ἐκ Νότου πρός Βορρᾶν.

Φανερόν ὅτι πρόκειται περί δρικῆς δηλώσεως. Τά δύο κύρια δρας ὄνδρατα φαίνεται ἐπί θανον ὅτι ἐντεπροσωπεύουν θητές γυναικες. Εἶναι κάπως δύσκολον νά διποτεθῇ ὅτι ὑπῆρχον γυναῖκες ἴδεοκτήτριαι ἐδαφικῆς ἐκτέσεως ἢ καὶ ἄλλου κτήρατος, δάσους π.χ., ἐπί τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. Προτερότερον εἶναι νά δεχθῶμεν ὅτι δηλοῦνται ὄνδρατα ἡρωΐδων. Εἶναι ἀληθές ὅτι λατρεία τῶν ἡρωΐδων τούτων δέν μαρτυρεῖται μέχρι τοῦδε ἐν Ἀττικῇ. Τό γεγονός δρας ὅτι ἐρφότερα τά ὄνδρατα πίπτουν ἐντός τοῦ ἔττικοῦ μυθολογικοῦ κύκλου καθιστοῦν ἀξίαν προσοχῆς τάντοι αἴτην ἐκδοχῆν.

* Η λαοδίκη, θυγάτηρ τοῦ Πριέρου καὶ τῆς *Εικάβης, ἥτο ἐρμένη τοῦ ἔττικοῦ ἡρωος *Ἀκάραντος¹, υἱοῦ τοῦ Θησέως (κατ' ἄλλην πα-

ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΝ
ΟΛΥΜΠΙΟΥ ΚΑΙ
ΘΕΟΔΟΣΙΑΣ

ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΝ
ΕΥΤΥΧΙΟΥ ΚΑΙ
ΑΓΑΘΟΚΛΙΑΣ

* Εκτέρα ἐνότης περικλείεται ἐντός δέλτου (*tætella ansata*), τοῦτο δέ πείθει, ἄλλως τε καὶ διά λόγους συμπληρώσωμεν καὶ ἐντός τῆς δευτέρας δέλτου τῆν αὐτῆν λέξιν κοιρητῆριον.
* Η ἐπιγραφή πρός τούτοις παρά Βαγετ, *De titulis Atticis cæcristis annis antiquissimis*, σελ. 113 ἡριθ. 104 καὶ ἐν *Αθηνᾷ, ΛΕ (1923) σελ. 185, όπου παρατίθεται καὶ σχεδιαγραφική ἐπικόνισις αὐτῆς ὑπό τοῦ Ὁρλένδου.

1. Ασχετον ἵσως δέν εἶναι καὶ τό γεγονός ὅτι κατά τούς πρόποδας τοῦ Παγείου ὑπῆρχον οἱ δῆμοι Προσπάτων καὶ Κεφαλῆς, ἐνήκοντες είς τήν *Ἀκάραντίδα φυλήν (RE, II 2228 v. Löher, Ath. Mitt., XVII (1892) 393. Wilamowitz, Aristoteles κ. Athen, II 153. Milchhofer, Ath. Mitt. XVIII (1893) 293), ἥτις ἔλαβε τό θύρα ἐκ τοῦ *Ἀκάραντος. Οἱ δηρόται δέ τούτων θέ είχον βεβαίως σχέσιν πρός τό

ραλλαγήν τοῦ ἔδειφου αὐτοῦ Δηροφῶντος), μεθ' οὖ διπέκτησεν υἱόν, τὸν
μούνιτον ¹ ή μούνιχον (RE², XII 699· Roscher, Lex., II 1329 σεγρη-
με, Griech. Mythol., I 653).

“Η δέ Ἀντιόπη, Αραζών καί θυγάτηρ τοῦ Ἀρεως, ἐγένετο, καὶ
τὰ τινὰ παράδοσιν, σύζυγος τοῦ Θησέως καί μῆτηρ τοῦ Ἰππολίτου.
(RE³, I 2497 4· Roscher, I 382-3. Decharme-”Ἀδαραντίου, Μυθολογία
τῆς Ἑρχαίας Ἐλλάδος, σελ. 545). ”

ὅρος, φε καί νῦν οἱ κέτοι κοι τῶν παρακειμένων χωρίων Καλυβίων καί
Κερατέας, καί αὐτοί ἐναρφίζοις θά ἔχειραξεν τὴν ἐπιγραφήν.

1. Περὶ τούτου πρβλ. καὶ Solders, ἐνθ' ὀντερώ, σελ. 87.

2. Τὴν λαοδίκην ταύτην εἶχεν ἐπεικονίσει εἰς τὴν Ἰλίου Πέρ-
σιν ἐν τῇ Ποικίλῃ στοῷ δι Πολύγνωτος (Πλούτ., Κίμ. 4, πρβλ. καὶ RE
καὶ Roscher).

3. Οὐδέν δυσκολεύει νῦν ταύτισθη πρός τὴν ἡρωΐδα ταῦτην τὸ Ἀν-
τιόχη τῆς ἐπιγραφῆς. Ο τόπος Ἀντιόχη ἐπαντά καί εἰς τὰ σχόλια τῶν
Σοφ. Τραχιν., στίχ. 266, ἐνθα πρόκειται περὶ τῆς Ἀντιόπης τῆς θυ-
γατρός τοῦ Πύλωνος καὶ γυναικός τοῦ βασιλέως τῆς οἰχαλίας Εύρυτου
(RE, I 2500 10· Roscher, Lex., I 383 σεγρη-”Pape - Benseler, Wö-
terb., ἐν 185. Ἀντιόχη”).

Αναφέρω πρόστετι δὲ εἰς τάφον παρὰ τὴν Ὀστίαν τῆς Ρώμης
εὑρέθη σειρά γραπτῶν εἰς κόνων, παριστῶσα μυστηριεικήν διονυσιακήν
σκηνήν καί ἐπαρτιζορένη ἐκ θεῶν, ἥρων, δαιρῶν, ζώων διονυσια-
κῶν καὶ μυστηριακῶν ὄντικειμένων (Notizie degli scavi 1928, σελ.
133 καὶ εἰδίᾳ σελ. 153 καὶ Wilamowitz, Der Glaube der Hellenen,
II 379 καὶ τοῦ αὐτοῦ, Kleine Schriften, V, σελ. 253 καὶ πρβλ. καὶ
O. Kern, Die Religion der Griechen, III 202). Εν τῇ πέριττῃ σκηνῇ
παρισταται φε μανός παῖς ζουσα διπλοῦς αὐλοῦς καὶ ὄρχουμένη ἡ ΑΝ-
ΤΙΟΡΑ (Ἀντιόπη) καὶ πλησίον αὐτῆς SATVR (Σάτυρος) (Noti-
zie, 180-1 καὶ εἴκ. 19 καὶ Wilamowitz, Kleine Schriften, 529).

Ο Calza, θστις δηροσιεύει τὰς εἰκόνας εἰς τὸ Notizie, έναφέ-
ρεται εἰς τὴν Ἀντιόπην τὴν θυγατέρα τοῦ Ηυκτέως καὶ διπενθυρίζει
τάς δύο κυριώτερα στοιχεῖα τῶν περὶ αὐτῆς μύθων, τὸν ἔρωτα τοῦ Δι-
ός, θστις ἡνώθη παρὶ τῆς δικροφῆν Σατύρου, καὶ τὴν ὄργην τοῦ Δι-
ονύσου, καταστήσαντος αὐτῆς παντακήν πρός ἐκδίκησιν διά τὸν σιλη-
ρόν φόνον τῆς Δέρικης ὑπό τῶν θεῶν Ζήθου καὶ Ἀρφίονος. Προτερᾶ δ'
ἐν τέλει (σελ. 161) νῦν χαρακτηρίση αὐτήν εἰς τὴν εἰκόνα φε διπλῆν
μαίνδα, τὴν δικοῖσιν οὕτω διέ τὴν πανίας τιμωρεῖ δι θεός.

Ο Wilamowitz (ἐνθα προηγουμένως, σελ. 529-30) έναφέρει προσ-
έτι καὶ τὴν Ἀντιόπην τὴν ἱέρειαν τῶν μυστηρίων τῆς Δημητρος, τὴν
δικοῖσιν δι Ερρησιέναξ παρέστησεν φε ἐρωμένην τοῦ Μουσαίου, τοῦ υἱ-
οῦ τῆς Σειηνῆς. Καταλήγει δέ κατά τὴν σχετικήν συζήτησιν: “Ἀντι-
ορα ιγιτυρ ὀβσκυτα”.

Εἰς τὰς σκηνάς τοῦ τάφου τῆς Ὀστίσσες ἐπανειλημμένως ἐπαντά
δ SILENTVS (Σιληνός) καὶ δ SATVR (Σάτυρος) (Notizie, 156 εἰκ. 18·
153 εἰκ. 19· 161 εἰκ. 20· Wilamowitz, ἐνθ' ἐνωτ., 529 καὶ.), εἰς τὴν
τετάρτην δέ σκηνήν εἰς τὸ ζύρον δεξιῶς παριστάνεται δ ΑΕΓΥΡΑΣ (Αι-
γύρας - Πάν, φε ὄρθως ἐρρηγεύει καὶ δ Wilamowitz, σελ. 653, πρβλ.
καὶ Notizie, 156 εἰκ. 18, ἐνθα δρως (σελ. 157) ἡ συσχέτισις πρός
τὸ “αἰγύρος”, ἡ ἐπιχειρουμένη ὑπό τοῦ Calza, ἐσφαλμένη). Ο αὐτός
Wilamowitz δέν δύναται, φε γράφει (528), νῦν διαχωρίσῃ, ἐν ἡ ἐν τῇ

Κατά ταῦτα δέν εἶναι ἔτοπος ἡ λατρεία τῶν γυναικῶν τούτων ἐν Ἀττικῇ, ἵφοῦ τόσον στενήν εἶχον αὗται σχέσιν πρὸς σημαίνοντας ἥρωας τῆς ἀττικῆς παραδόσεως. Καί δὲ χῶρος, όπου ἔχει λαξευθῆ ἡ ἐπιγραφή, βορειοδυτικῶς τερρατίζεται ἀπό τοξοειδῆ τορβήν τοῦ βράχου, μᾶλλον φυσικήν, ἥτις σχηματίζει εἶδος τοιχώραστος εἰς μέτριον ὕψος καὶ προσδίδει εἰς τὴν διηγήν ἔκτασιν ἐρφάνισιν ὅχι ἐπρόσφορον διά λατρευτικούς σημοκούς. Καθόλου λοιπόν δύσκολον νῦν ἦτο ἐνταῦθα κάποιο τέμενος ἢ νῦν ὑπῆρχε βωρός τῶν δύο ἥρωϊδων.

Τὴν θέσιν τῆς ἐπόψεως ταῦτης ἔνισχνει μὲν σχεδόν ἐποδεικτικήν δύναμιν καὶ ἄλλη παραπλησίου τύπου καὶ περιεχομένου ἐπιγραφή, παλαιοτέρων χρόνων, ἐναφερομένη εἰς τὴν ἥρωδα Ἐλάκην, τὴν σύντονον τοῦ "Ιωνος·" ἥρος Ηελίκης" (16, I² 864· *Solders*, 85· *Meritt*, *Hesperia*, VIII (1939) 76 κἄ). Καὶ ἄλλοι πολλοί δρως ὑπέρχουν ἐξ "Αττικῆς δροῖοι δροῖ θεῶν ἥρων συνοδευόμενοι συνήθως ὅποι ἄλλης χαρακτηριστικῆς ἔξεως, π.χ. τεμένους ἢ ἱεροῦ (16, II-III² 2600 κἄ).

εἴκονι παρουσία τοῦ Παγός, θέλη γέ δηλώσῃ δτὶ καὶ οὗτος γίνεται μέλος τοῦ θιέσου ἥ ἄν ἔχῃ χαρακτῆρα συρβολικόν ὑποδηλοῦσα δτὶ ἡ σκηνή τελεῖται εἰς τά δρη.

Μέ τὴν ἡρετέραν περίπτωσιν ἥ Μαινάς "Αντιόπη τῆς εἰκόνος τῆς θεσίας δέν δύναται νῦν ἔχῃ μεγάλην σχέσιν ἵφοῦ μάλιστα δέν εἶναι ἡ αὐτή πρὸς τὴν "Αντιόπην τοῦ μέθου, τὸν δποῖον ἥρεις χρησιμοποιούμεν διά τὴν ἐρρηγείαν τῆς ἐπιγραφῆς." Η συνύπερξις τῆς δρως εἰς τὴν σειράν τῶν εἴκονων, όπου παριστάνεται δέ πέντε καὶ οἱ ἄλλοι δασμονες τῆς φύσεως (Σιληνοί, Σάτυροι) φέρει, καὶ χωρίς νῦν τὸ θέλωμαν, εἰς τὸν νοῦν μας τὴν δράγμυρον ἥρωδα τῆς ίδιης μας ἐπιγραφῆς, ἥτις ἐπίσης λατρεύεται εἰς τὸ δρός, τὸ ἄφιερωρένον εἰς τὸν πλάνα. Εἰς τὰς πορπηγενάς τοιχογραφίας ἥ παρουσία τοῦ Πανός εἶναι συχνή εἰς σημαντικές διονυσιακές μεταξύ Μαινάδων, Σιληνῶν καὶ Σατύρων (I. Curtius, *Die Weimarmaleerei Romaeis* (1929), εἰκ. 92, 95 176-7 καὶ 172· πρβλ. καὶ σελ. 403).

Πρὸς τούτοις ἥ ἐπιγραφή τοῦ Πανιοῦ πίπτει εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἱερῆς τοῦ θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ, δτε τόσον συχνή ἦτο ἡ συγχώσις καὶ ἡ ἀνάριξις τῶν διαφόρων ἥρωών καὶ θεοτήτων.

Περὶ τῆς ἡρετέρας "Αντιόχης, ως καὶ τῆς μετ' αὐτῆς συλλαστρευορένης λαοδίκης, δύναται νῦν ἴσχυση ἐν γενικαῖς γραμμαῖς δ, τι περὶ τῆς βλαύτης λέγει δ ταούντας, δτι δηλ. ἐνήκουν" εἰς τὴν τάξιν τῶν ἡκειραρίθμων, μᾶλλον καὶ ἡττὸν ἐμυδρῶν πορφῶν, αἵτινες προσωποποιοῦσι νήσους, πόλεις, δῆμους, τόπους· ἡ θεά τοῦ Αρχ. Εφ. 1906, σ. 247.

I. Τοῦ Μεριττοῦ ἔχει τὴν γνώμην δτὶ δέν πρόκειται περὶ τῆς συζύγου τοῦ "Ιωνος, ἄλλα περὶ δηλώσεως ἴτεας τινός, ἐπειδή τὸ δέν-

Σημειώθηκε πως παρά τάς έπιμβοντας έρευνας ρου και έγγυες και λεπτότερον τοῦ βράχου τῆς έπιγραφῆς δέν κατώρθωσα οὕτε ἐν παλαιότερον δοτρακον να παρατηρήσω, παρ' ὅλον θητειών τὰ κεραμικά λείψανα ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ίδια πέριξ τῆς ἐκκλησίας. Μόνον παρά τό φρέαρ, τό εὐρισκόμενον εἰς μικράν διπόστασιν δυτικῶς αὐτῆς, διέρχει κυβόσχηρον πέστρον μέν λείψας τάς πλευράς και ἀποκειμένας κατώ τάς γωνίας, ἐκ λευκοῦ μαρμάρου. "Εχει ψ. 0,27 μ., πλάτ. 0,355 και πάχ. 0,35, βάθος και λόγητος 0,45 και διάρ. αὐτῆς 0,26. Πιθανώτατα ἡτο τεφροδόχος μελπη ἡ δοτεοθήκη. "Αγνωστον, ἐν εὐρέθη ἐπί τόπου ἡ μετεκομέσθη ἐκεῖ κατά τούς βυζαντινούς ἡ και τούς διτερωτέρους χρόνους ἐκ τῆς περί τό ὄρος ἀρχαιοβριθοῦ πεδινῆς περιοχῆς (πρβ.). και Curtius - Kaupert, III-VI σελ. 12 και 18 κέ).

Γνωστή ἐπίσης εἶναι και ἡ έπιτύρβιος έπιγραφή τοῦ καλλιμάρτους ἡ ἐντοιχισμένη με έπιθυρον τῆς πύλης τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας (Milchhöfez Ath. Mitt., XII (1887) σελ. 294 διάρ. 186, πρβλ. και Curtius - Kaupert, III 18 και 16, II-III¹ 11777).²

"Εχω τὴν γνωρίην θητειών τῆς γῆς θά διπέρχουν και λείψανα ἐκ τῆς ἀρχαιότητος εἰς τό σημεῖον τοῦτο τοῦ ὄρους, διπερ και δμαλόν και γαιῶδες εἶναι και διπήνερον και θέαν μαραίαν πέριξ πρός τόν δρίζοντα παρέχει² και κατ' ἐκολουθίαν εὔλογον εἶναι να διποτεθῇ θητειών θά έσυχνάζετο. "Ερρεσος ἔνδειξις τούτου δέον έπι πλέον νά θεωρηθῇ και ἡ ἐκκλησία τῆς ζωοδόχου Πηγῆς, ήτις εἶσφαγώθε, συρφώνως πρός συνήθειαν πολλάκις ήδη βεβαιωθεῖσαν και λείπονταν τοῦτο, ως ἀναφέρει δ Θεόφραστος (Φυτ. Ιστ., III 13 7), ἐκείνη τοῦ Ἀριαδία ἐλίκη, και ἵτεσι παραδίδεται διπό τῶν ἀρχαίων συγγραφέων θητειών τοῦ διπήρχον ἐν Λαθήναις.

1. Τά μέτρα τῆς στήλης ἐγγράφειν εἰς τόν τοῦχον κατά προσέγγισιν 1,45 μ. τό ψήφος και 0,34 τό μέγ. πλάτος. Τὴν έπιγραφήν διμως δέν εἶδον, διότι μηδέπτεται ήθελτος εἰς τόν τοῦχον.

2. Φαίνονται ἐκεῖθεν νοτιοδυτικῶς και πρός Νότον δ Σαρωνικός διπό τοῦ ζωοτήρος μέν τά διμιχλώδη πελοποννησιακά βουνά εἰς τό βάθος τό μηδέπτεται τοῦ Πανείου Σικερδίου (δ λαυρεωτικός καλούμενος "Ολυρπός" και ἡ μεταξύ πεδινή θέσης μετριού μέρους σῆς Αγάλισσον, διατάσσεις δέ και πρός Βορρᾶτ μέρος τῆς ιανικανῆς και τοῦ Εύβοιαν)

χοῦ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ, θᾶ συνεχίζῃ παλαιοτέραν περάδοσιν.¹ Αλλὰ εἰς τὴν εἰκασίαν μου ταῦτην μόνον μελλοντική ἔρευνα διὰ δοκιμαστικῆς ἐπί τόπου σκαφῆς θᾶ ήδύνατο νέπαντήσῃ.

*Ἐπί τοῦ Πανείου, ἐκτὸς τῶν μνημονευθέντων ἥδη ἀρχαίων τεκμηρίων, ὃπλοι πρός τέ δυσμικά ἀντερείσματα αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν Σπιθέρια, ἐγγύς ὁρθοτόμου κρηπνώδους βράχου, λαξευτά βαθύσματα καὶ χαράγματα δροθετικά διὰ τῶν γραρρέτων οἱ Φ., ως καὶ διάδικτος δριεική ἐπιγραφή ἐπί κινητοῦ μαρράρου (‘Ελληνικά, Η’ (1935) σελ. 220 κὲ (Πέτρου)).

*¹ Η ἐκκλησία τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς εἶναι σταυρεπίστεγος μέ γωνιακήν τὴν διφέδα τοῦ Λεροῦ. Εσωτερικῶς τῆς διφέδος φέρει τὴν Πλατυτέραν ἄνω καὶ κάτω μορφῶν λειτουργικῶν ἀγίων, εἰς τό πρός τὴν δροφήν δέ σχηματιζόμενον στενόν μέτωπον τὴν παρέστασιν τοῦ δγίου μανδηλίου. Τὴν Πλατυτέραν χωρίζει ὅπο τῶν κάτωθεν μορφῶν ἔγχρωμος γάνη, ἐντός τῆς δοποίας ὃπλοι εἰς μίαν γραρρήν ἐν συνεχείᾳ ἡ ἐπιγραφή:

ΤΟΣΕΡΕΓΩΜΔ:: ΤΟΝΕΠΗΣΙ. {ΠΙCΗ}. ΠΕΤΗΘΟ'
ΤΕC. ΝΕΡΕ. ΩCOI. ΚΥΡΗ. ΤΗΝΕΚΛΗΣΗΔΙ. ΉΝ
[ειρήσω] ΤΩ. ΤΗΜΟΙ. ΩCOY ΕΜΔΤΟΙ - 1738
ΧΗΡ ΙΩ ΒΟΡΙΑ ~

*Ἐπί τοῦ τέμπλου ἀγιογραφίαι μεταγενέστεραι. Τό ὅποιοι πονέωντεροι εἰδοσμητον. Ο ναός ἐκτίσθη ἐπί τῶν ἔρειπίων ἄλλου πα-

κόλπου μετά τοῦ ἀπέναντι τρίματος τῆς Εύβοίας καὶ ἀριστερώτερον κατά σειράν τό Παντελικόν, ἢ Πάρνητος εἰς τό βάθος καὶ κατά τὴν Δύσιν διαμηττός.

1. Ήερί τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν διαδόσεις, Δελτ. Χριστ. Αρχ. ‘Ετ. Δ’ (1927) σελ. 40, εἰκ. 13. Εύρετ. Μνημ. Ελλ., Ατεύχ. γ’ σελ. 203 ἀριθ. 16 καὶ 204 6, ίδια δέ Αρχ. Βυζ. Μνημ. Ελλ., 1 (1935) 41 κὲ..

λατιοτέρου. Είς τό συμπέρασμα τοῦτο λγουν τά διλγα διασωθέντα λείψανα θερελίων, ως καὶ τά λφθονα κατά χώραν ἀπαντῶντα συντρίμματα ἐκ βυζαντινῶν κεράρων καὶ λγγείων. Είς ἀπόστασιν 3 - 4 μέτρων βορειοδυτικῆς τῆς εἰσόδου τῆς Ἐκκλησίας διακρίνονται τά χείλη παλαιοῦ στρού. Παλαιὸν ἐπίσης φαίνεται καὶ τό στενόν καὶ λιθόκτιστον μέχρι τοῦ πυθμένος φρέαρ.

Πιθανώτατα θά διπήρχεν ἐνταῦθα μοναστήριον, ως συνάγεται λιγώς ἐκ τῆς ρνηρονευθείσης καὶ ἀνωτέρω ἐπιστολῆς τοῦ Ἀκορινάτου πρὸς τόν φίλον του μοναχόν Λουκᾶν, ἔνθα ἐπὶ λέξει γράφει: "Οψὲ καὶ ρόλις γρέρρα τῆς σῆς τιριότητος δεξάμενος, ἐξ οὗ περ ἐνθένδε μεθορμίσω Ἀθήναζε, ἥδυνήθηρεν ραθεῖν λικριβῶς, ἔνθα συνεστιληγεὶ ποικυρυβεῖς ρικρόν δσον τῷ θεῖῳ Ἡσαΐᾳ πειθόρενος. Πότερον δέ, ἐγνοῦντες διελογιζόρεθε πρὸς ἑαυτούς, ἵρα φέ εἰς λιλο Σινᾶ τῇν τοῦ Πανικοῦ ὄρους λικρώρειαν λιγέδραρεν ἥ φιλοδθεος ψυχή καὶ τόν θεῖον γνόφον λικρυρυβήν ἔθετο;".

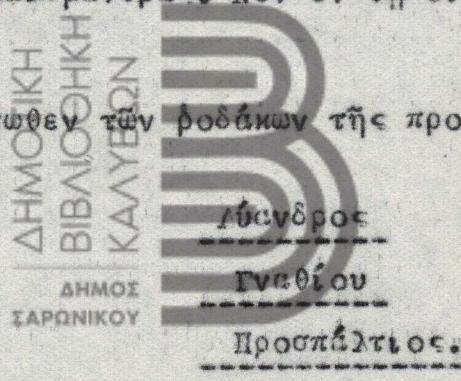
* Ασφαλῶς δέν θά διπήρχε λόγος νά διοθέσῃ δικαιότης περί τοῦ φίλου του μοναχοῦ δικαιοτέφυγεν εἰς τήν λικρώρειαν τοῦ Πανικοῦ δρους, ἐν δέν διπήρχεν αὐτόθι κατέλυρα, δπου θά λιδύνατο νά διαρείνη καὶ νά φιλοξενηθῇ. Τοιοῦτον δέ κατέλυρα εἰς τόπον λιπόρερον καὶ λικατοίκητον μόνον μοναστήριον λιδύνατο νά διαθέτῃ.¹

* Άδρα νεκρική στήλη ἐκ παρράρου λευκοῦ, λιλιπής κάτω. "Λνω φέρεται λιγέχον κυρατιωτόν γείσωρα, συνεχιζόμενον καὶ εἰς τάς πλαγίας πλευράς, ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίσας δ' ἐπιφανείας δύο λικταφύλλους διπλοὺς βόδαις. "Ετεροι δύο βόδαικες, λιποτελούρενοι λιγέλλων λιγκοῖς λων καὶ

1. Πρβλ. καὶ Μρ. Στρατομόνου (".Ενισλείδου) "Η Κερατεύσα τῆς Λττικῆς (Αθήναι 1925) σελ. 42.

περιεχόντων δέλλησον κύκλων, θηράρχουν καὶ εἰς τὰς πλαγίας πλευράς, ἵνα εἴς εἴς ἐκάστην καὶ εἴς τὸ ὄψος τοῦ ζεύγους τῶν δέλλων. Ἡ ἐργασία εἴς τὴν προσθίαν καὶ τὰς πλαγίας ὄψεις καλή, ἵνων ἀμελεστέρα διὰ τῆς μτενιωτῆς ξοῖδος. Ἡ δημιουργία ἐπιφέρεια ἴνωραλος. Πλάτος καὶ πάχος βαίνουν ἐντεινόμενα πρός τὰ μέτωπα. Υψ. σφέρ. 0,365 μ., πλάτ. 0,597 - 0,62 καὶ πάχ. 0,26 - 0,265. Τό γείσωρα βαρύτερον. Κατά τὸ μέντρον τῆς ἐπάνω ἐπιφαγείας ὑπάρχει ὁρθογώνιος τόρρος διαστάσεων 0,105 X 0,07 μέτρα συνεχομένην χυτικήν αὐλακα διὰ τὴν τόρρωσιν τοῦ ἴνθερίου, όστις ἡτο πλήρης μολύβδου κατά τὴν ἐποχήν τῆς εὑρέσεως. ¹Ἐξήχθη πρό ἐτῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ τοῦ ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Καλυβίων 'Ρέρεζα², εἴς μικράν ὑπόστασιν νοτιοαντολικῶς τῆς Βαλορέντρας. Ήννυν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σπ. Ιω. Κόλια (

"Ανωθεν καὶ μέτωπεν τῶν ριδάκων τῆς προσθίας ὄψεως ἡ ἐπιγραφή:

Μενεστράτη

5 Κηφισοφῶντος

Προσπαλτίου.

Τὰ γράμματα μεγάλα καὶ καλλιτεχνικά μὲν ἔλαφράν πλάτυνσιν εἰς τὰ δύο. Ανάγονται εἰς τοὺς μετά τὰ μέσα τοῦ Δ' π.Χ. αἱ. χρόνους. Υψ. 0,035 - 0,045 μ., οἱ λιναφερόρενοι δύο νειροί ἵσως ἀπέτελουν συζυγικὸν ζεύγος. Οἱ Λύκανδρος καὶ δ Γναθίους ἄγνωστοι ἀλλοθεν, τὰ δύορετα δράσις συνήθη ἐν Ἀττικῇ καὶ ἀλλαχοῦ (Κισχηνεῖ,

1. Πρόσθετον ἴνθερίον εἶχεν δροῖως καὶ ἡ ἴναγλυπτος, στήλη τοῦ Ε' αἰ. ἐξ Ἀθηνῶν, τὴν δροῖαν ἐδηροσίευσεν ἡ Παπασπυρίδη, Αρχ. Δελτ. 1926, σελ. 111 καὶ 112· παρόροιον παρέδειγμα ἐπίσης καὶ ἐν Αἴθ. Mitt. XXXIX (1914) σελ. 198-9 ('Ρωμαῖος), πρβλ. καὶ τὴν ἀντόθι εἰκ. 6.

Pros. Att., 9136 καὶ 3043 καὶ πρβλ. ἐπίσης Pape - Benseler,
 Wörterb. Fick, Griech. Personen., σελ. 36 - 7. Bechtel, Histor.
 Personen., σελ. 238). Ὁ Κηφισοφῶν (στίχ. 5) ἵσως εἶναι δὲ αὐτὸς
 μὲν τὸν ἀναφερόμενον καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ ὅπ' ἕριθ. 4 ἐπιγραφῇ, ὅτε ἡ
 μενεστράτη θᾶττα εἶναι ἀδελφῆ τοῦ αὐτοῦ μνημονευορένου Κτῆσιφῶντος
 οἱ χρόνοι τῶν δύο στηλῶν εἶναι οἱ αὐτοί, προσέτι καὶ ἡ ματασκευή
 των. Πρό παντός τὰς φέρει εἰς σύγκρισιν μεταξύ των τό διδρόν πάχος
 των, όπερ ὑποβέλλει τὴν σκέψιν ὅτι ἐξηγήθον ἀμφότεραι ἐκ τῶν χει-
 ρῶν τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου.

Τό σημαντικώτερον κέρδος ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ὅτι αὕτη
 προσθέτει ἐν ἐπὶ πλέον στοιχείον εἰς τὰς μέχρι τοῦδε γνωστάς ἐν-
 δεξεις περὶ τῆς θέσεως τοῦ δῆμου Προσπάλτων. Ὁ δῆμος οὗτος το-
 ποθετεῖται τελικῶς παρὰ τὴν θέσιν Πύργους, ¹ καιρένην ἔγγυς καὶ δυ-
 τικῶς τῶν καλυβίων (Milchhöfer ἐν Curtius - Kaupert, Karten u.
 Attika, III 12 καὶ Übersichtskarte v. Attika (1:100000) · Löher,
 Ath. Mitt., X II (1892) 399 · Frazer, Pausanias, II 400 · Hiller
 v. Gärtringen, Sitzungber. preuss. Akad. Wiss. 1921, 441 · Σαρρῆς,
 "Δεηνᾶ μ'" (1923) 122 · Solders, ἐνθ' ἐνωτ., ἐν τῷ ἐπισυναπτορένῳ

2. Ἐσχηρατίσθη ὑποκοριστικῶς (τά τοισῦτα ὑποκοριστικὸν τοπω-
 νύμα εἶναι συχνότατα ἐν Αττικῇ παραδείγματα ἐν Ἀθηνᾷ, MA
 (1929) σελ. 97 καὶ (Φονδίκης) ἐκ τοῦ ἀλβανικοῦ γερέ-α (γεγ. ταγέ-α
 λατιν. αρενα)=ἄρρος (γ. Meyer, Etymolog. Wörterb. der albanes.
 Sprache, 366. K. Χριστοφορίδου, Λεξικόν τῆς Ἀλβαν., γλωσσης, 343.
 Κ. Τάσου, Ἑλληνο-αλβανικὸν λεξικόν ἐν λεξ. "ἄρρος". Ἐν τῇ περιο-
 χῇ τῶν Μεσογειών ἡ λέξις σήμερον δέν εἶναι ἐν χρήσει, εὐχρηστού-
 σης ἐντί ταυτης τῆς δροσῆρου shur-i

Ἐκ τοῦ γερέ-α προέχεται προφανῶς καὶ τό δικαντῶν μεταξύ τῶν
 Ἀλβανοφώνων ἐπώνυμον Ρέρας.

1. Ἡ περιοχὴ ἐπεκτάτησε γάλακται δύο τῶν ἐρευνητῶν Ἐννέα
 Πύργοι, πρβ.). καὶ Ἑλληνικά, Η' (1935) σελ. 227 διποτ. 3. Ἡ ὄνομα-
 στία αὐτη προήθεν ἐκ τῆς πρόσφιλοῦ μεταξύ τῶν ἐγχωρίων παραδοσε-
 ων, ητις λέγει ὅτι "Στούς Πύργους τά παλιά τά χρονια ἥντουςσαν ἐν-
 νικέ λόρδοις λέγνισ, πύργοι ἔγγισ-ἴβιλοις καὶ ἔννικέ πηγάδισ. Ο
 καθένας ἀδερφος είχε τον πύργο του το πηγάδι του καὶ την εικόνα-
 σ του. Τα λόρδοις αὐτά είχαν καὶ μια λέσχη, την Γκλόεζ, που
 καθόταν ἐνει πού σημερα τό λένε Σκλόεζ. Είχαν ακόρευτη με ἔννικ
 πιθαρία γεραστα με χρυσόν, που μνημονεύει δερένα με χρυσή διαστολή,
 καὶ θρόνο αξιζουντα τα πιθαρία δέν λέγεται το χρυσόφι, που έχουνε με-

περιληπτικῷ χάρτῃ τῇς Ἀττικῆς· R E², II 2199. Παλαιότερον δὲ Bursian, Geogr. v. Griechenland, I 347 προσδιώρισεν θορίστως τὴν θέσιν τῶν Προσπάλτων ρεταξέν Κερατέας καὶ Μαρκοπούλου (πρβλ. καὶ Hitzig-Bliümner, Pausanias, I σελ. 329), δὲ δέ Köhler, Ath. Mitt., X (1885) 111 "zwischen Kynara und Kalypbia Kynara" παρασυρθεῖς ὑπὸ τῶν ἀφθόνων κεραρικῶν λειψάνων, οὐτινα ἐπαντοῦν βορειοανατολικῶς τῶν Καλυβίων κατὰ τὴν θέσιν Τεφέρι, νοτίως τῇς δηροσίσαις δδοῦ Ἀθηνῶν - Λαυρείου, καὶ ἵδιᾳ ἔτι βορειοανατολικώτερον κατὰ τὴν περιοχήν τῇς ἐκκλησίσαις τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.¹ Ασαφῶς καὶ δὲ Kirchner ἔγραψεν ἐσχάτως: "etemum Prospaltiorum in illa regione inter vicos Κοζορι et Kalypbia Kynara situm fuisse constat",¹⁶ II-III² 7306.

"Ο προσδιορισθός δῆμος οὗτος δέν εἶναι ἐποιόντως ἐκριβής. Εἰς τούς πύργους ἀποκαλείεται νά ἔκειτο δὲ ἄρχαῖος δῆμος, ἀφοῦ ἐπί τόπου οὕδεν ἵχνος ἔχει διαληγεῖν. Ασαφῶς καὶ δὲ Kirchner ἔγραψεν ἐσχάτως: "Αλλοι οὖν στον ἴσκιο τοῦ μεσιανοῦ πύργου καὶ τὰ φυλάξεις ἔνας ἀράπης. Καγαδοῦς οὖν εἴναι καὶ τὰ σφυρίγματά του".

"Εἰς τῶν αὐγειδότων λαογραφικῶν ρου· διηγησις τοῦ ἐποδιανόντος πρότερον γέροντος Ἀναστ. Σπ. Πρίφτη). Πρβλ. καὶ τό ἔρθρον τοῦ Πεζοπόρου, Εννεάπυργος, ἐν ἐφηρ. Ερκρός, 22 Δεκεμβρίου 1920 καὶ Δημ. Γρ. Καρπούρου γλου, τό Πυργί, ἐφηρ. Εστίς, 6 Μαΐου 1923 καὶ περιοδ. Πεντογύνωστης, 31 Μαΐου 1923, ὅπου ἔλαφραί παραλλαγάι τῇς παραδόσεως. ΒΣ. πρὸς τόντοις καὶ Ἀθηνῶν ΛΕ' (1923) 190. Ἀνάλογοι παραδόσεις καὶ παρά πολίτη, Παραδόσεις, Α' σελ. 229 καὶ.

2. Τοῦ ἀγαπητέρων διόπτρου: "In the well-cultivated grounds called Ennea Pyrgoi ('nine towers') to the west of the village there are ancient blocks and vestiges of walls" δέν εἶναι ἀγηθές, τούλαχι στον διόπτρο τὸ πνεῦμα διόπτρον λέγεται, διόπτης καὶ οἱ διόπτραι καὶ τὰ ἵχνη τῶν τοίχων εἶναι μόνον τῇς βυζαντινῆς ἐποχῆς (βλ. καὶ κατωτέρω).

1. Διὸς τὴν θέσιν ταύτην σηρειοῦνται ἐν τῷ χάρτῃ Curtius-Kaußkert ἀρχαῖα μιλσανα, καὶ δῆμος ἡ ἐκκλησία ἀναφέρεται ως "Παναγία" (πρβλ. καὶ κείρενον, III 12 (Milchhöfer)). Ενταῦθα ἐκτός τῶν πολυάριθμων χονδρῶν, βυζαντινῶν ἵδιᾳ, πηλίνων θραυστράτων, διάρχουν καὶ πολλοὶ λίθοι, προδιδούντες παλαιοτέρας οἰκοδομάς. Περὶ τῇς ἐκκλησίας ἐπραγματεύθη δὲ Ορλάνδος, 'Αθηνῶν, ΛΕ' (1923) 173 - 6.

2. Η κατωτέρω-ἀναφερόμενη Χορηγική ἐπιγραφή τοῦ Τιμοσθένους (16, II-III² 3096, πρβλ. καὶ Θιονίσο, VII (1939) σελ. 323 (VIIΕΙΣΣΕΙ)) ἥτοι ἐκτισρένη εἰς θερέτριον οἰκήματος καὶ οὕτω δέν εἶναι νά θεωρη-

λιφθονοῦν ἔντι θέτως τὰ λείψαντα ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς¹. Δεῖ γράτα τῶν ἐλληνικῶν χρόνων, συνιστάρενα πρό παντός ἐπό πολυάριθμα θραύστατα ἄγγειαν, ἐπαντοῦν μικρὸν δυτικώτερον.

Οὗτος προερχορένης ἐκ τοῦ τόπου.² Αλλοθεγένης θάλασσης καὶ κορδὸς ἐγάλματος ἐκ πεντελικοῦ παρράπου, ἐποκείμενος νῦν παρὰ τὸν ἀγρόν τοῦ Ματθαίου Γ. Κώνστα, εἰς μικρὸν ἀπόστασιν βορειοδυτικῶς τῆς ἐν τῇ τοποθεσίᾳ ταύτῃ ὑπαρχούσης ἐκκλησίας τῆς Παναγίας. Εἶναι γύρωθεν ἵσχυρῶς ἐλλιπής καὶ μόνον ἡ κατά τὸ ἔτερον ἥμισυ σφυρούμην πτυχή· ἐνδύματος χρησιμεύει φέρεται χαρακτηριστική ἔνδειξις τῆς ταῦτης τοῦ.

1. Ταῦτα κυρίως εἴναι θεμέλια οἱ ιητρῶν, τερέχια χονδρῶν ἄγγειαν, σιροὶ ἐντός τῶν ἀρπέλων καὶ τῶν ἀγρῶν καὶ λίθοι οἱ καρδορικοί, φέροντες λινόρη καὶ νῦν συρπαγεῖς μέζας ἀσβεστοκούλαρατος.³ Εν τῷ συνόλῳ τῶν τέλειών της ταῦτα παρτυροῦν πέρι τῆς αὐτόθι ὑπάρχεως σηραντικοῦ βυζαντινοῦ συνοικισμοῦ, πρὸς τὸν δποῖον βεβαίως είχον σχέσιν αἱ δύο σφυρούμεναι ἐν τῇ περιοχῇ ἐκκλησίαι, τῆς Παναγίας Μισσοπορίτισσας καὶ τοῦ Αγ. Πέτρου (περὶ αὐτῶν δὲ Ὀρλάνδος, Λαθηνᾶ, τ. Β' (1923) 176 καὶ τοῦ Αγ. Πέτρου-φανέται-ὅτι ἡτοι βυζαντινόν νεκροταφεῖον, διότι ἐντός τῶν ἀρπέλων παρατηροῦνται ἐνιακοῦ θρύμματα ἐνθρωπίνων ὅστων, ἀναχθέντων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διά τῆς καλλιεργείας).

Ισως δὲ ἐλλιπῶν οὐτοις συνοικισμός ἡτοι τὸ "Πυργί", φέρεται προπάρχαν ἐντεῦθα χωρίον δικαπούρογλους, μελέται καὶ ἔρευναι, Λ' 153.⁴ Η αὐτόθι ὄρμας παρατιθεμένη πληροφόρτεα τοῦ Διον. Σουρρελή (Αττικά, ἡτοι περὶ δήμων τῆς Αττικῆς, σελ. 61) θετεῖ "διδύμος οὖτος ἡτοι διδύμου πλουσιώτερος τῶν περιοχῶν δήμων τῆς Αττικῆς καὶ διετοῦτο είχε καὶ ὀχυρωσμὸν δυνατήν καὶ τείχος επὶ τοῦ προκειμένου δρους. διότι εγγεγαγρους είχε προραχώνας, οἵτινες μέχρι σπηλεού (1562) φαίνονται ἔρει πωμένοι κλπ." δέον να θεωρηθῆ φέρεται πληροφορία, διότι οὐδερία τοιαύτη διχύρωσις είφεται σημερον, οὕτως καὶ εἴναι ἐκ τῆς παραδόσεως γνωστή. Ασφαλῶς δέ διγράφων "διχύρωσιν δυνατήν" θάλασσαν τὸ ἐπί τῆς Ιορυφῆς τοῦ Καστριοῦ, βουνοῦ πρόσος Βορρᾶν τῶν Καλυβίων, πρόχειρον ἐν εἴδει μενδραῖς τείχισμα (βλ. περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς ητανδεῖδα τοῦ ἄρθρου μου "Αἰγατόρριζα" ἐν ἑφημ. Υπαὶ θρος, Αττικοβοιωτία, ἡτοι Δ' φύλλ. 5 Οκτωβρίου 1937), περὶ τοῦ δποῖον θερμού-ηκούσεν-έσφαλως μόνον καὶ δέν θάλασσα διά τῶν διφαλμῶν του, δπότε δέν θάλασσα διεγελοποίει τόσον πολὺ τὰ πράγματα. Εσφαλμένως ἐπίσης τοποθετεῖ δι Σουρρελής ἐν τῇ περιοχῇ τὸν δημον Ερχίσας.

Καὶ τὸν τόπον "Πυργί", τὸν δποῖον εγεγεγένητως χρησιμοποιοῦν δι Σαρρῆς (Αθηνᾶ, Μ' (1925) σελ. 51) καὶ δι Φουρίκης (αὐτόθι, ΜΒ' (1930), 125) θεωρῶν μεριβίσιον. Είς τοιούτον τοῦ λάχιστον ἄρριστησεως συρπέρασμα δηγετεῖ διελεγικός κατέ πληθυντικόν τύπος Ρίγγελέ, διστις προϋποθέτει ἐλληνικόν τύπον Πύργοι, κατέ πληθυντικόν δηδροίως ἄριθμόν.

Δέν ἀποκλείεται πρός τούτοις ἡ δινορασία νά διφείλεται εἰς τοὺς Αλβανούς ἐποίησος, οἵτινες θάλασσαν φέρεται πέντε τῶν διψηφιανῶν παραληνεπιπέδων οἵκιδων τοῦ συνοικισμοῦ (πρβλ. τήν ἀρχιτεκτονικήν μορφολογίαν τῶν οἵκιδων τοῦ Μιστρᾶ, Ορλάνδος ἐν Αρχ. Βνγ. μνημ. Ε'), Γ' (1937) σελ. 11 καὶ ίδια σελ. 53 κα.). Οἱ γεροντότεροι μενδραῖς διηγοῦνται ὅτι νοσίως τοῦ Αγ. Πέτρου καὶ εἰς μικράν ἀπό αὐτοῦ ἀπόστασιν ἐσφύονται τὰ λείψανα ἐνός τοιούτου "πύργου". Επίσης εἴναι δυνατόν οὐχί νά εξέλασθον ἀλλά νά μνημασαν κανονικῶς

πύργους τάς οίκιας ταύτας, ἐξ ὑπαρχούσης γλωσσικῆς συνηθείας, διότι καὶ σήμερον καλοῦν ἐν Ἀττικῇ πύργον (ρίζᾳ -ι) ἀνώγειον τετραγωνικὸν οἴκημα (Μεσογείτης, Αφιέρωμα τοῦ Αἰγαίου, σελ. 233 ἐν λέξ. Rizq -ι καὶ Φουρίκης, Λαζαρί, ΜΑ (1929) σελ. 93 ἐν λέξ. πύργος). Παλαιότερον μᾶλιστα, πρὸ πεντηκονταετίας περίπου, ὑπῆρχεν ἐν τῇ περιφορᾷ ταύτῃ δοκοῦντας συρρόες νᾶς κτίζουν ἐν συνεχείᾳ ἐν τῇ περισσότερᾳ, συνήθεστερον δύο, ἐπιμήκη ἵσδρεια δωράτια, εἰς τὸ ἔτερον ἔκρον τῶν δποίων ἱνηγείρετο εἰς τοιοῦτος πύργος, ἐποτελούρενος ἐξ ἐνός ρόνον δωράτιον καὶ ἔχων τὴν στέγην τετρακινῆ, ἐνῷ τὰ λοιπά ἔχον τοιαύτην ἀετωματικήν (δίρριχτη ἢ δίρριχη). Ο πύργος οὗτος ἦτο ἔξωθεν ρόνον προσιτός διὰ λιθίνης κτιράνδες, σκηναστικούς πρὸ αὐτοῦ εἶδος ἔξωστου (μπαλκούιον).

Εκ τοῦ παλαιοῦ συνοικιστρού κατάλοιπον δέον νᾶ θεωρηθῆ καὶ ὁ δύνομασία τῆς ἐκκλησίας Μεσοπορίτησσα (ἀλβαν. Shër - Mëria Misosrho - zile), τὴν δποίαν εὔρον, ἐσφαλῶς, δῆταν ἐγκατεστηθησαν εἰς τὸν τόπον, καὶ διετήρησαν οἱ πρόγονοι τῶν σημερινῶν ἀλβανοφώνων κατοίκων. Κατά τὴν λαϊκὴν παράδοσιν ἡ Παναγία καὶ ἡ ἐκκλησία ἐν γένει ἐκλήθη οὕτω, διότι κατά τὴν ἐποχὴν τῆς ἐορτῆς αὐτῆς (21ην Νοεμβρίου - Εἰσοδίας τῆς Θεοτόκου) οἱ γεωργοί "μεσό σπόρο ἔχουνε σπείρεια μεσό ἔχουνε φέρει μαί μεσό ἔχουνε στό ἔρβερο". Περὶ τοῦ ἐπιθέτου βλ. καὶ Κουκουλένη, Ημερολ. Μεγ. Ελλ., 1931, σελ. 398.

Ο βυζαντινὸς οὗτος συνοικιστρός παρὰ τὰ Καλύβια πρέπει νᾶ εἶχε πολὺ μεγαλυτέρων ἔπασιν, ἢ μᾶλλον φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον περισσότεροι τοῦ ἐνός συνοικιστροί. Μαρτυροῦν τοῦτο καὶ τὰ εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς περιοχῆς σφέρενα συχνά βυζαντινά λείψανα, φέ καὶ τὰ ἔρειπια παλαιῶν ἐκκλησιῶν, αἵτινες εἶναι αἱ ἔξης:

1) Ἡ Ἀγ. Παρασκευή, ἔμβοτος πρὸς δυστράς τοῦ σημερινοῦ νειροταφείου τοῦ χωρίου, εἰς ἔποστασιν 30 μ. περίπου ἐπό τῆς πρὸ αὐτοῦ διερχομένης δδοῦ Καλυβίων-Μαρκοπούλου. Ταύτης ρόλις διακρίνονται σήμερον ἔχη τοῦ θερελίου τοῦ βορείου μακροῦ τοίχου. Ήτο, φαίνεται, βασιλικὴ τοῦ συνήθους ἔκλου σχήματος.

2) Ἡ παρὰ τὴν τοποθεσίαν Καράρεζα περὶ τὰ 200 μ. νοτιοδυτικῶς τοῦ λαχανοκήπου τοῦ Δημ. Ράπτη. Οὔτε τό σχῆμα οὔτε τό μέγεθος αὐτῆς εἶναι σήμερον σαφές. Μόλις διακρίνεται τῆς δύσιδος τοῦ ἴεροῦ ἡ θερελίωσις.

3) Ἡ εὑρισκομένη ἐν τῇ θέσει Γκουριμπίρ, δυτικῶς τοῦ δρωνύρου Λόφου. Σφέζονται οἱ τοῖχοι εἰς ἓκανόν ဉψος. Τὸ τετραγωνικὸν περίγραμμα δεικνύει ὅτι ἦτο τρουλλωτή. Κατὰ τίνα λίαν ἔρφισβητήσιμον παράδοσιν ἐτιμᾶτο ἐπόδυρατι τοῦ Ἀγ. Ιωάννου. Δυτικῶς καὶ βορείως τῆς ἐκκλησίας εἰς ὄχι μεγάλην ἔποστασιν σφέζονται ἔχη θερελίων, φέ καὶ πολλοὶ εἰς σωρούς οἴκοδορικοί λίθοι μὲ κογίαρα καὶ ὅστρακα χονδρῶν μεσαίωνικῶν ἔγγείων, δπως καὶ εἰς τοὺς Πύργους, ἔλλα εἰς ἔκτασιν μᾶλλον περιωρισμένην. Μεταξύ τῶν λίθων παρετήρησα καὶ τεράχιον χειροκινήτου ρύλης ἐκ τραχείτου. Νοτίως τῆς ἐκκλησίας, εἰς ἔποστασιν 150 μ. περίπου, ὑπέρχουν στροῖς καὶ παλαιόν ικαλικόν φρέαρ λιθόκτιστον.

4) Ἡ ἀνώνυμος βασιλικὴ τῆς Βαλοράντρας, καιρένη εἰς τοὺς βορειοδυτικούς πρόποδας τοῦ αὐτοῦ ὑψώματος. Ἡ δύσις τοῦ ἴεροῦ ἡρικυκλική. Σφέζονται μόνον εύκρινη τὰ θερέλια.

5) Ὁ Ἀγ. Ανδρέας ἐν τῇ δρωνύρῳ θέσει ἐνατολικῶς τῆς Βαλοράντρας. Εἶναι μικρὰ συνήθης βασιλική μὲ τό ἴερόν ἡρικυκλικόν. Εἰς ὅλην γωνίαν τοῦτον ἔποστασιν πρός ἐνατολάς ὑπάρχει στρός, ὑποιαλυφθείς εἰς ἔσχάτως ὑπό τῶν χωρικῶν, βορείως δέ καὶ νοτίως ἔχη θερελίων.

6) Ἐν συνεχείᾳ ἐγκτολικώτερον, ὄχι μακράν τῆς δηροσίας δδοῦ Ἀναβύσσου ἡ βασιλικὴ τοῦ ταξιάρχου, τὴν δποίαν ἔκτενῶς περιέγραψεν δ

"Αρχονται ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ὑπώρειῶν τοῦ βουνοῦ Προφέρτας παρά τὴν τοποθεσίαν Καράρεζα συνεχιζόμενα πρὸς τὰς θέσεις Στάνικο, Κοκκινάδα, Κρούδι, Ρέθι, Γκουριτπίρ, Σκλήρεζα, "Αγ. Ανδρέας καὶ Βαλορέντρα. Ἐντεῦθεν ἐπειτεῖνονται πρὸς τὴν "Αγ. Τριάδα, ἀφθονοῦντα ἴδια νοτιώτερον κατὰ τὰς θέσεις Μακρυά Πεῦκα (*Vgjenj tē gljetē*) καὶ Γιουριτούρκοντ (*Gur* i *Turkut* = *Λιθόρι τοῦ Τούρκου*), ἐνθα τοποθετεῖ δ *Milchhöfer* τὸν δῆμον Παρβωταδῶν (*Übersichtskarte v. Attika πρβ1.* τοῦ αὐτοῦ καὶ *Untersuchungen über die Gemeinordnung des Kleisthenes*, σελ. 13). Ἐκ τῶν θέσεων τούτων αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἐνδείξεις ἀναλογούσσαι τὴν πρὸς δυσμάνε τοῦ ὑψώματος τῆς Σπέλεζας στενήν γωρίδα φθάνουν μέχρι τῆς ἐφάνους μικρᾶς πεδιάδος τῆς Δυκουρρέζας.

*
*
*
*
*

9 (1932) σε. 446-5.

Τέλος εἰς τὰς ἀκαδημίας τῆς περιοχῆς δέον νᾶ συρπεριληφθῆ καὶ δ "Αγ. Ιωάννης. Τῆς ἀκαλησίας ταύτης δέν σφέονται σῆμερον ἵχνη. Η ὑπαρξία της ὅμως συνάγεται μετά βεβαιότητος ἐκ τοῦ ὅμωνύμου τοπωνυμίου (ἄλβαν. *Shëfni*) - Ήμανγ-ί), ἀπαντῶντος μεταξύ τοῦ "Αγ. Πέτρου καὶ τοῦ εἴς εἰς χράν απόστασιγ βορειοδυτικῶς κειμένου, τέλετος τῆς Λούτσας (*Ljucë-a*, περὶ τῆς λέξεως δ *Εύλογος Κουρίλας*, *Άλβανος* πελέται (Θεσσ/η 1953), σελ. 126, πρβλ. καὶ *Φουρίην*, *Άθηνα*, ΜΑ (1929) 132).

Αἱ ἀπαριθμηθεῖσαι ἀκαλησίαι ἀνέρχονται δροῦ μὲν τὴν Παναγίαν καὶ τὸν "Αγ. Πέτρον τῶν Πύργων συνολικῶς εἰς ἐννέα. Οὕτω ἐπιβεβαιοῦται ἡ ισταγωρισθεῖσα ἀνωτέρω τοπική παράδοσις ἡ δριλοῦσα μεταξύ τῶν ἄλλων καὶ περὶ ἐννέα ἀκαλησίῶν.

1. Ανατολικῶς τοῦ πετρώδους ὑψώματος τοῦ Γκουριτούρκοντ καὶ τοῦ αὐτοῦ παραρρέοντος χειρόρρου ὑπάρχει ἀρχαῖον πιεστήριον ἐκ σιληροῦ τιτανολίθου φαιού χρώματος ἐν εἴδει *grauish* μὲν στέλεχος κυλινδρικόν ἔκφυσιρενον ἐκ τοῦ κέντρου, ὕψους περίπου 0,50 μ.. Διάμετρος ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ πιεστηρίου 1,50 μ.. Τὰ τοιχώματα γύρωθεν ἐφθαρρένα. Ἐν τῇ περιοχῇ διακρίνονται ἐπίσης ἐνιακοῦ ἐντός τῶν ἀγρῶν καὶ ἵχνη θεραπειῶν.

2. "Ο Σαρρῆς, χάρτης τῆς "Αττικῆς (1:150000), ἔχει χωρογραφήσει τὸν δῆμον τοῦτον δυτικώτερον εἰς τὴν θέσιν Παλαιό Μετόχι παρὰ τὸ Θίτι.

3. Τὴρῶ τὸν δρυθογραφίαν τῆς λαϊκῆς παραδόσεως, καθ' ἥν ἡ θέσις ἀκαληθή οὖτω, διότι κάποτε ἦτο ἐκεῖ "τὸ πέραστρα τῶν λύκων", χωρὶς καὶ νᾶ παραδέχωμαι ἀδιστάκτως τὴν τοιαῦτην ἐρρήνειαν. "Ο Σαρρῆς (Αθηνα, Μ' (1928) σελ. 147) ἐτόνισεν ἐσφαλμένως "Δυκούριζα" καὶ δ Φουρίης (αὐτοῦ, ΜΒ' (1930) 125) ἐτι πληρελέστερον *λεγράψε* "Λικούριζα", συσχετίσας τὸ τοπωνύμιον (σελ. 126) πρὸς τὸ ὅποκοριστικόν "Λεκυνέζα" ή "Λικάριζα" ἐκ τῆς λέξεως *lje-kurje - lje-kurje - al* (=δέρρα).

Πρὸς τὴν ἐνδοχήν ὅμως ταῦτην τοῦ Φουρίη ἀντιτίθεται δ τονισμός, διότι πάντοτε ἡ δυνορασία ἀκονέται καὶ ἐν τῇ ἄλβανικῇ *Ljikuri*

"ΕΧΟΝΤΕΣ ΤΑῦΤΑ ΔΠ' ὅΨΙΝ, ΦΩΣ ΚΑΙΣ ΘΤΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙΣ ΤΙΝΕΣ ΗΙ ΚΑΙΣ ΖΛ-
ΛΑ ΛΡΧΑΪΑ ΕΔΡΕΘΗΣΑΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΝΗΜΟΝΕΥΘΕΙΣΑΣ ΘΕΣΕΙΣ, ΚΑΙΣ ΙΔΙΦ ΚΑΤΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΤΟῦ ΓΚΟΥΡΙΜΠΙΡ, ΤΟῦ 'ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΑΛΟΡΔΝΤΡΑΣ,
ΔΡΘΩΤΕΡΟΝ Εἶναι νά ΤΟΚΟΘΕΤΗΣΑΜΕΝ ΤΟΝ ΔΗΡΟΝ ΠΡΟΣΠΑΛΤΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΦΝΗΝ
ΤΗΝ ΛΡΧΟΡΕΝΗΝ ΛΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΦΑΡΤΑΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΗΓΟΥΣΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΛΟΡΔΝΤΡΑΝ
ΜΕ ΔΥΤΙΚΟΝ ΔΡΙΟΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΠΟΔΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΜΗΚΟΥΣ ΕΚ ΒΟΡΡΑ ΠΡΟΣ ΝΟΤΟΝ
ΒΟΥΝΟΣΕΙΡΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΦΑΡΤΑΣ ΚΑΙ ΛΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΤΗΝ ΓΡΑΜΜΗΝ ΣΤΑΝΙΚΑ, ΠΥΡ-
ΓΟΤ, ΣΚΛΗΡΕΖΑ, 'Ρέρεζα (πρβλ. ΚΑΙΣ 'ΕΛΛΗΝΙΚΑ, Η' (1935) σελ. 227-3).

λαμάρια, κλιγίτες, μέ τόν τόνον δηρ. Επί της παραληγούσης, ένω έν τῇ Λλβανικῇ γλώσσῃ τά δποκοριστικά τοπωνύμια τά προερχόμενα εκ παροξυτόνων λέξεων τονίζονται κατά κανόνα εἰς τήν προπαραληγούσαν, π.χ. Γκορίτσεζα, Διψέλεζα, Διοφάτεζα, Μαλιβένεζα κ.τ.π. (Λλβαν. Gorjchézé-a, Ohi-nselejezé-a, Kamárezezé-a, Kénetezezé-a, Ljofátezé-a, Maljivénsezé-a κλπ. βλ. πλείους έν 'Αθηνᾶ, ΜΑ' (1929) σελ. 97 κέ).

Δέν έποκλειεται λοιπόν νά εύρον τό δνορα οι ζποικοί 'Αλβανοί καί νά διετήρησαν τούτο μέ τήν έν γένει προφορέν καί τόν τοις γρόν του, ως συνέβη καί μέ πολλά λλας Λληνικά τοπωνύμια (τοις αυτας έν 'Αφιερ. εἰς Κ. 'Αραντον, σελ. 250, Βιβλιογραφία δέ περι αύτων, αύτούσι, 251 δποσμ Ι). Την είνασίαν ταύτην ένι σχένει προσέτι τό γεγονός δτι καί λλας Λληνικά δνορασίαι διετηρήθησαν έν τῇ πέριξ περιοχῇ, αι έξης: Εελαφτάκι - Kselafstaç-i (περι της παραγωγῆς καί της σημασίας τοῦ τοπωνυμίου, 'Αφιερ. εἰς Κ. 'Αραντον, σελ. 232 έν λεξ. Kselafštō-j), Σταυρανός - Stavranos - Σταυράνος - Lağhoniç-i, Θέρμη - thermi-i καί Φοινικά ή θοινικά - Finjige-a, Τhiunjige-a.

1. Τά προερχόμενα εκ τής περιοχής τῶν Καλυβίων έχει συγκεντρώσει δ Milchhöfer, Ath. Mitt., XII (1897) σελ. 281 κέ. (πρβλ. Καί Curtius - Καμπέτ, Kaiten v. Attika, (μείρενον) III-VI 12 καί Fra-zer, Pausaniás, II 400). Άλλα δέν είναι γνωστή ή άκριβεστέρα ένστου προέλευσις. Μόνον διέ τήν χορηγικήν Επιγραφήν τοῦ Τίροσθένους (16, II-III 3096) έπληροφορήθην πρό έτῶν παρά τοῦ μνημονεύθεντος ήδη καί Λνωτέρω γέροντος 'Αναστ. Σπ. Πρίφτη δτι είχεν εύρεθη κατά τήν έμφύτευσιν τής άμρέλου του, κειμένης έγγυς καί νοτίως τοῦ 'Αγ. Πέτρου παρά τούς Πύργους,

"Άλλα Λρχαϊα Λντικέρενα, έκ τής περιοχής τῶν Καλυβίων προερχόμενα μετά τήν δηροσίευσιν τοῦ Milchhöfer, είγαι τά έπόρενα:

1) 'Ο Λρχαϊκός κούρος τής Βαλορδντρας ('Αρχ. Εφ. 1902, σελ. 43 κέ πίν. 3 - 4. Λαγανηγιδι, Guide du Musée National, σελ. 27. Plastik der Griechen, σελ. 26. L. Buddle, Die attischen Kuroi (Oiss. Berlin 1939) σελ. 12).

2) Τέφοι τῶν γεωρετρικῶν καί τῶν Λρχαϊκῶν χρόνων έν τῇ αύτῃ περιοχῇ Λνασκαφέντες όπο τοῦ Καββαδία καί τοῦ Τσούντα ('Αρχ. Εφ. 1902 44 κέ 3) Τεράχιον έπι γρέφου δωρικού ιένονος τής Λρχαϊκής έποχής, εύρεθεν παρά τόν 'Αγ. Ανδρέαν ('Ελληνικά, Η' (1935) σελ. 215 κέ (Πέτρου) πρβλ. Καί Tahresh., XXI (1939), Beibl. σελ. 53-62 (Raufitschek), ως καί λλας τινά Λρχαϊα τεράχια εκ τής αύτης θέσεως ('Ελληνικά, ένθ. Λνωτ., σελ. 219).

4) 'Υποθηκικός δρος έκ τοῦ Γκούριμπιρ Λγαφέρων Αίσχυλον Διφιλίδου

"Εκ τῶν λεχθέντων συνέγεται ὅτι ὁ δῆμος οὗτος ἡτοί ξενώς ἐκτεταρένος." Ισως δέ ἡτο κατφιημένος καὶ κατέ ιεχωριστένους συνοικιστρούς.

-- 4 --

"Επιτύρβιος στήλη βραχεῖα καὶ τεγραγωνική ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, όψ. 0,37, πλάτ. δροῖως καὶ πέχ. 0,25 ρ.. Εἶναι ἐκατέρωθεν ἔλλιπή φέρουσα ἐκτεταρένην ἐπόσχισιν καὶ κατέ τὴν προσθίαν ἐπιφένειαν κάτω τό σημερινόν ύψος φαίνεται ὅτι ἡτο τὸ ἀρχικόν, διότι κάτωθεν ἡ στήλη φέρει τὴν ἐκ τῆς γῆς φυσικήν κοκκινωπήν ὁξείδωσιν τοῦ μαρμάρου. "Η ἑργασία καλῇ μόνον εἰς τὴν προσθίαν πλευράν. "Ανω δέν φέρει τόρμον καὶ εἶναι μετρίως ἐξειργαστένη.

Περισυνέλεξα ταύτην ἐκ μένδρας παρά τὴν θέσιν Φεργάη (Διβαν. Fezliji-it), ἀρέσως πρός ίδιον τῶν Καλυβίων καὶ τὴν μετέφερα εἰς τό σχολεῖον τοῦ χωρίου. Ἐκ τοῦ σφεζορένου ἐπ' αὐτῇ ἔχονδροιδικού μέγρατος ὀσβεστοκονιάματος εἴκαζεται ὅτι θά ἡτο ἐντοιχιστένη εἰς παλαιόν αιτίριον, ίσως εἰς τινὰ τῶν μνημονευθειῶν ἐνωτέρω παλαιῶν καὶ ἐρειπωρένων ἥδη ἐκαλησιῶν τῆς περιοχῆς.

Τὴν κάτωθεν τῶν δύο διπλῶν διταφύλλων καὶ ἐν μέρει μόνον σφεζορένων δοδάκιων ἐπιγραφήν συμπληρώσα:

Κτησιφῶν ;

Κηφισοφῶν

τος Προσπάλτιος ;

Προσπάλτιον (αὐτόθι, σελ. 223 κὲ).
5) Η ἐπιγραφής πλάξ τοῦ 'Αρχίου, δηροσιευθεῖσα ὑπό 'Εμπ. Πεζοπούλου, 'Αρχ. Εφ. 1937, σελ. 533 κὲ, πρβλ. καὶ 'Επιτύρβ. Χρ. Τσουντε, σελ. 542 ΙΓ (Κερδούζος). Αὕτη, ως ἐξηρίβωσα, εὑρέθη πρὸ ἐτῶν κατά τὴν ἐνδρυξίν θερελιών ἐντὸς τῆς αὐλῆς τῆς χήρας Ίω. Πιέτρη, καιρένης ἐγγύες καὶ βορείως τῆς κεντρικῆς πλατείας τῶν Καλυβίων. Εἶχε τεθῆ ως κάλυπτρα μὲ τὴν ἐχεγράμματον ὄψιν πρός τὰ κάτω ἐνωθεν καληγής καὶ ἐποστρώθεισης εἰς τὴν ὑγρασίας κάλπης, ἥτις περιεῖχε τὰ δυτικά νεκρῶν τοῦ ''Αρχίου κάδελφης φίλης'', κατά τό ἐπίγραμμα. "Η κάλπη εδρίσκετο μετεξέ-τατην πλακών, τεθειμένων ὅρθίων, εἰς τόν χώρον δέ τῶν σχηματιζορένων δύο τῶν πλακῶν γωνιῶν ὑπῆρχεν ἐνδέν μελανό-

"Υψ. γραμμ. 0,022 - 0,027 μ.. Χάραξις ὅχι στοιχηδόν βαθεῖα.

* Ο ἀνταῦθα ἐναφερόμενος κτ]ησιφ[ῶν; δέν εἶναι ἄλλοθεν γνω-
στός. * Ο Κηφ[ῶν πιθανῶς εἶναι διάτος μέ τόν ἐναφερόμενον
καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ ὑπ' ἄριθ. 3 ἐπιγραφῇ, πρὸς τήν δποῖαν, φέ-
μείωσα ἥδη, φαίνεται σύγχρονος ἡ παροῦσα.

Πειρική στήλη ἀετωματική μέ ἀκρωτήρια ἔχουσα τήν συνήθη τοῦ
πλάτους καὶ τοῦ πάχους μείωσιν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.¹ Σφέραι εἰς
καλὴν κατάστασιν.² Εθρεύσθη μόνον ἡ ἐρυπροσθέτα ὅψις τοῦ δεξιοῦ ἀκρω-
τηρίου, φέ με τό δινώτερον τμῆμα τῆς ἀριστερᾶς ἀκρῆς κατέ τήν πρόσ-
οψιν.³ Εξεργασία ἐν γένει ἐπιρελήσ, ἐξαιρέσει τῆς ὁπισθίας πλευρᾶς.
Κάτω διατηρεῖ τά ἴχνη τῆς ὁρειδώσεως ἐκ τῆς προσαρρογῆς εἰς τήν βέ-
σιν.⁴ Υψ. 1,08 μ., πλάτ. 0,46 - 0,48 καὶ πάχ. 0,07 - 0,10. Μέρμαρον
τοῦ Πεντελικοῦ.

* Απέκειτο πλησίον χωράτων λαθραῖς σκαφῆς ἐντός τοῦ ἄγρου
τῆς οἴκογενείςς τοῦ Γιώνα ἐν τῇ θέσει Καράρεζα παρά τούς πρόποδας τῆς
Προφάρτας.⁵ Ηδη ἐν τῷ Σχολείῳ τῶν Καλυβίων.
Κάτωθεν τοῦ ἀετωματίου:

ΝΕΟΚΛΕΗΣ ΧΑΡΙΚΛΕΟΣ

Νεοκλέης Χαρικλέος.

Χάραξις μελλον ἀβαθής.⁶ Υψ. γραμμ. 0,011 - 0,018 μ., εἰς τό σημεῖον

μορφον ἔγγειον.

6) Μερμαρινή λήκυθος φερουσα ἐπί τοῦ κορροῦ ἀνάγλυπτον σκηνήν ἀπο-
χειρετι σροῦ πολεμιστοῦ. Εὑρέθη ἐσχάτως ἐντός τοῦ ἄγρου τοῦ Γ.Π.Μι-
χέλη παρά τόν "Αγ. Ανδρέαν καὶ ἀπόκειται ἥδη ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ
Συλλογῇ Κορωπίου (ἐδηροσίευτος).

7) Λί ἐν τῇ παρούσῃ ἐργασίᾳ ἐξεταζόμεναι στήλαι ὑπ' ἄριθ. 4, 5, 6 καὶ
7 (βλ. κατωτέρω).

= Εἰς τήν ὑπέρχουσαν ἐν τῷ Σχολείῳ τοῦ χωρίου μετρέν ἀρχαιολογικήν
κήν συλλογήν εὑρίσκονται καὶ ἄλλα τινά μέρμαρα, ίδια βυζαντινά, ἀ-
γνωστον ἐκ ποίου σημείου τῆς περιοχῆς προερχόμενα.

1. Όροισα ἀκριβῶς στήλη, ἀλλ' ἔνευ ἐπιγραφῆς νῦν, καὶ ἡ παρά Σο-
ζε, Att. Grabrel., III 1462.

τῆς χαράξεως καὶ κατὰ μῆκος τοῦ στίχου τῆς ἐπιγραφῆς ἡ στήλη εἶναι ἐλαφρῶς κοίλη, οὐνεκα, πιθανῶς, ὑποξέσεως προγενεστέρων γραμμάτων. Τῶν Μακεδονικῶν χρόνων.

*Ο ἔναλευρένος τύπος χαρικλέης εἶναι συνήθης εἰς τὰς θετικά κάτιες ἐπιγραφάς μεταξύ τοῦ Δ' καὶ Γ' π.Χ. αἰώνος (Meisterhaus-Schwyzer, Gramm. att. Inschr., σελ. 132).

--- 6 ---

*Ἐπιτύρβιος κιονίσκος (*colunella*) ἐκ μαρμάρου λευκοῦ μέ τὸν γνωστὸν ἔχειντα δικτυλιοειδῆ ἕραντα ἄνω. Λαίπει τό κάτω μέρος. *Ἐλαφραῖ φθοραῖ ἄνω εἰς τὴν ἀπόληξιν, φειδεῖς εἰς ἄλλα σημεῖα τοῦ κορμοῦ. Σφεόρ. ὑψ. 0,25 μ., διάμ. 0,43. *Απόκειται ἀπό ἑτῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σπ. Ι. Κόλιας ἐν Καλυβίσι. Τόπος προελεύσεως ἄγνωστος.

ΣΩΤΗΡΙΔΗΣ
// / / / Η ΩΝΘΩΣ
// / / ΡΑΚΛΕΩΤΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΕΑΡΩΝΙΚΟΥ

Σωτηρίδης
*Αγίνωνος
*Ηγραιλεωτῆς

Χάραξις μᾶλλον ἀβαθής καὶ χωρίς πολλήν ἐπιρέλειαν. Δέν δηλοῦνται ἀκρερόνες. Γράμματα τῶν ἀρχῶν τοῦ Γ'. π. Χ. αἰ., ὑψ. 0,015-0,02 μ.. *Ἐκ τόφου μετοίκου.

--- 7 ---

Στήλη μέ τοπιδιοφόρον καὶ ἀκρωτήρια καὶ ζεῦγος βοδάκων ἐκ δύο ἔγκοιλων καὶ περιεχόντων ἀλλήλους κύνιλων. *Ὑψ. 0,43 μ., πλάτ. 0,42 καὶ πέχ. 0,14. Φαίνεται ὅτι ἀπειρόπη ἐκ μεγαλυτέρας στήλης, διότι καὶ ἡ τορῆ κάτω εἶναι κανονική. Φέρει βλάβας ^{τιτανίας} εἰς τὴν κορυφήν καὶ τὴν δεξιάν γωνίαν τοῦ ἀετωρατίου. *Η ἔργασία τῶν πλευρῶν ἐπιρελής, ἔξαιρέσει τῆς διάσθίσεος. Μέρραρον λευκόν.

Εἰς τό μεταξύ τοῦ ἀετωρατίου καὶ τῶν βοδάκων διάστημα ἡ ἐπιγραφή:

ΟΡΟΣ = Όρος.

"Υψ. γραμμ. 0,07 ρ.,¹ Η στήλη ἐπιτυρβία και ἐκ δευτέρας χρησιμοποιείται προσεως. Η προσλευσις δέν είναι γνωστή. Απόκειται εἰς σωρόν λίθων πλησίου τῆς ἀνεγειρομένης νέας κεντρικής ἐκκλησίας τῶν Καλυβίων και ἵσως ἡτού ἔντοιχισμένη εἰς τό κατεδαφισθέν οὔδη τρῆπα τῆς παλαιᾶς, φοῦ μάλιστα φέρει εἰς τήν ἐπιφάνειαν αὐτῆς και ἵχνη ἀσβέστου.

--- 8 ---

Τρίγωνικόν ἀπότρηπα ἐπιτυρβίου ἀναγλύφου μέν ἰσχυρῶς προέχον ὄντα και λεπτόν τὸν κορρόν.² Εσώθη ή κεκαλυμμένη κατὰ μέγα μέρος διά τοῦ ἱματίου ἀριστερά χειρὶ κεκαρρένη ἐπο' τοῦ ἀγκώνος πρὸς τὰ ἄνω και ψαύουσα τήν σιαγόνα, τοῦ λοιποῦ σώματος, διερ φαίνεται γυναικεῖον, ἐλάχιστον μέρος ἀπέμεινε. Διαστάσεις τοῦ τεραχίου: Υψ. 0,53 ρ., πλάτ. (ἐπὶ τοῦ θετόρατος) 0,33 και πάχ. εἰς τὸν κυρίως κορρόν τῆς πλακίδος 0,03, εἰς τὸ ὄντα 0,063. Μέρραρον λευκόν. Τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ Δ' π. Χ. εἰώνος.

ΔΗΜΟΣ.

Εὑρέθη ἐν τῇ θέσει λυκουρρίζα παρὰ τήν θέλασσαν τοῦ Σαρωνικοῦ (βλ. και ἀνωτέρω) ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ τοῦ Δηρ. Σιδέρη κεφρένου κατὰ ττούς βορειοδυτικούς πρόποδας τοῦ χθαμαλοῦ ὄντος λιστρίβι². Κατέχε-

1. Περὶ τῶν τοιούτων ἐπιτυρβίων Όρων: *Dagom Berg - Saglio, Dictionnaire des Géographie, III 265, πρβλ. ἐπίσης και τήν συνηθεστάτην δῆλωσιν "όρος ρυγμέτος" εἰς ὄντικον ἐπιτυρβίους λίθους, I, II-III 2527 κε. Σ. Επὶ τοῦ λόφου τούτου ὑπάρχουν ἄφθονα κεραμικά συντρίμματα, ἐλληνιστικά και ῥωμαϊκά ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὸ νοτιώτερον δὲ σημεῖον τῆς κορυφῆς θερέλια μεγαλοίθου κτιρίου ἀγνώστου προορισμοῦ. Εἰς ὅλην γωνίαν μέτρων ἀπόστασιν γοτίως τούτου ἐντὸς ἀγροῦ τοῦ πατρός μου, εὐρίσκεται φιλοδειδής γρανη ἐκ τιτανοίθου ἔχουσα διπήν κατὰ τὸ οἴνοτρον τοῦ πυθμένος και ἐλλιπές τό ὄψος τῶν τοιχωμάτων, συνολικῆς διαμέτρου 1,70 ρ.. Εκ ταύτης προοριζομένης πράγματι διέ τήν σύνθλιψιν ἐλαῖων - φαίνεται δτι προηλθεν ἡ δνορασία τοῦ τόπου ἐκληφθέντος τοῦ κτιρίου ως παλαιοῦ ἐλαιοτριβείου. Τήν ἐνταῦθα ὑπαρξίαν ἀρχαίου συνοικισμοῦ μαρτυροῦν προσέτι και τέ ἵχνη θερελίων και οἱ οἰκοδομικοὶ λίθοι οἱ ἀπαντῶντες ενθύες καταθεν τοῦ λόφου νοτιοαντολικῶς.*

Βορειοαντολικῶς τοῦ ὄντος περὶ τὰ 100 ρ. διακρίνεται μέχρι σῆρερον ἡ ἀναστάτωσις τῶν χωμάτων, ως και αἱ καθιζήσεις μετὰ τῶν μόλις διαφαινορένων διαγραφρέτων μαζευτῶν τέφων ρυκηγυσίων, ἀνασκαφέν-

ταὶ ὑπὸ τοῦ εὑρόντος.

Παρά τὴν δεξιῶν γωνίαν τοῦ θετωρατίου καὶ εἰς τὴν ἐξέχουσαν ταινιωτὴν βάσιν αὐτοῦ ἡ ἐπιγραφή:

ΕΙΡΗΝΗ

ΔΑΔΟΥ

ΘΥΓΑΤΗΡ

Εἰρήνη

Δαδού

Θυγάτηρ

Χάραξις ἀβαθῆς. "Ψ. γραρρ. C,008-0,01 ρ.. τό ὄνορα Δάδος (ἐκ τοῦ δάσως;) ἀπαντᾷ ἡ παξ μόνον ἐν Ραψε - Benseler (ἐξ ἐπιγραφῆς Ἀθηνῶν). Ὁρόρριζον ὅρως εἶναι τὸ βοιωτικὸν Δάδων (16, VII 2363 καὶ 24196), φέ καὶ τὸ ἀντίστοιχον θηλυκόν Δάδα ἐξ ἐπιγραφῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ Μυτιλήνης (16, IX 2 3246 καὶ XII 2 63, καὶ 222, πρβλ. καὶ XII suppl., Indices (σελ. 225)).

"Μὴ δηλιροῦν εἶναι νά τονισθῇ ἡ σημασία τοῦ τεραχίου ἐν σχέσει πρὸς τὸν τόπον, ἐκ τοῦ δικοῖου προέρχεται. οἱ Curtius - Kaupert

των πρὸ ἐτῶν ὑπὸ ἄρχαιοις πηγαδίων.

Ἐν τῇ περιοχῇ τὰ λείψαντα δέν εἶναι τὰ μόνα. Εὐθὺς κατωθεν τοῦ λόφου, εἰς μικρὸν ἀπόστασιν νοτιοδυτικῶς, ἀπόκειται πλησίον τοῦ δρόμου εὐμέγεθες μέρραρον, πιθανῶς μέλος ἀρχιτεκτονικὸν. "Ἄλλα μέρραρα ὑπάρχουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἅγ. Νικολέου, καὶ μένην νοτιοδυτικώτερον ἐπὶ τῆς λοφίδους ἐξάρσεως τοῦ ἐδρφους ἐγγὺς τῆς θαλάσσης. Ταῦτα εἶναι μέρραρίνη πλάξ, οσας στήλη, ἐπὶ τῆς ἀγ. Τραπέζης, φέ καὶ ἔτερον μέρραρον, ἐστρωμένον φέ οὐδός εἰς τὴν θύραν τῆς εἰσόδου." Εξω τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν πρόσοψιν ἀπόκεινται δύο τεράχια μεγάλων ὑρραβδῶτων κιδῶν εἰς ὑπορελανος λίθου, μία βάσις εἰκονίσκου, φέ καὶ θραύστρα κιονοκράνου ιωνικοῦ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων.

Εὐθὺς κατωθεν τοῦ λοφίσκου τοῦ Ἅγ. Νικολέου, πρὸς Νότον, ἀπαγτοῦν ἐλληνιστικὴ στρατὰ, δροῖσις δέ καὶ εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο φαίνεται ὅτι ἔχει γίνει παλαιότερον λαθραῖα λινασκαφή. Πιθανῶς θά διπήρχον ἐνταῦθα τάφοι, φέ δεικνύει τὸ διάφορον χρώμα τῆς γῆς, προειθόν ἐκ τῆς διά σκαφῆς ἐναρρίψεως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, κατὰ τὴν ἐγδρυξίν των, χώρατος ἐκ βαθυτέρων στρωμάτων. Εντός δέ τοῦ ἐγγύς καὶ πρὸς Βορρᾶν κειμένου ἀγροῦ τοῦ Κωνστ. Εύ. Λιάπη εὑρέθησαν κατὰ τινα βαθυτέραν αὐτοῦ καλλιέργειαν θεμέλιας οἰκιῶν λισβεστόκτιστα, πιθανῶς τῆς ὄψιον ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, φέ συνδεγεται καὶ ἐκ τῶν ἐγκατεσπαρμένων αὐτόθι κεραρικῶν λειψάνων.

Καὶ αὖτε εἰς τὸ βόρειον τρίπτα τῆς μικρᾶς ταῦτης πεδιάδος τῆς Αγκουρρίζας, ὅλι γα μέτρα πρὸς Βορρᾶν τοῦ Πηγαδίου τοῦ Πάζλη (ἀλβ. Ruis' i Paljīt), ἐκεῖ ἔνθα ὑπάρχει μόλις αἰσθητῆς ἐξάρσεως τύρβος ἔχουν γίνει λαθραῖαι λινασκαφαί. Ως ἐπιληροφορηθηγ, εὑρέθη ἐνταῦθα διαρρέρινος λέωφ διατασχεθεὶς πρὸ τινῶν εἰς χεῖρας τοῦ ἐκ Μαρ-

δέν σημειοῦν τίποτε εἰς τὸν χάρτην τῶν διὰ τὴν Λυκουρρήζαν, εἰρῆ
ρόνον τὰ ἵχνη τῶν θεμελίων ἐπάνω εἰς τὸ λιοτρίβι. Τὰ ἔρχαῖα ὅρως
λείγαντα ἐν τῇ περιοχῇ εἶναι ἴκανά καὶ ἡ ὑπαρξία συνοικισμοῦ ἐνταῦ-
θα βεβαῖα.

Ο Στράβων διηλῶν περὶ τῶν δῆμων τῶν κειμένων παρέ τὴν ἀκτὴν
τοῦ Σαρωνικοῦ ἔναφέρει: "Μετὰ δέ τὸν Πειραιῶν Φαληρεῖς δῆμος ἐν τῇ
ἔφεδῃ παραλίᾳ· εἴθε· Αλιρούσιος, Αἰγανεῖς, Αλαιεῖς οἱ Αἰγανικοί,
Αναγυράστιοι· εἴτα Θορεῖς, Λαρωτρεῖς, Αἴγιλιεῖς, Αναφλυστιοί, Α-
ζηνιεῖς", θ' 398 21.

Η δυσχέρεια ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Στράβωνος εἶναι ὅτι μεταξύ τῶν
Θορέων¹ καὶ τῶν Αναφλυστίων ἔναφέρονται οἱ Λαρωτρεῖς καὶ οἱ Αἴγι-
λιεῖς, ἐνῷ, φε παρατηρεῖ καὶ δ. Löher (Ath. Mitt., XVII (1892) 332),
δέν διπέρχει ἴκανός χώρος, διὰ νῦν χωρέσουν δύο δῆμοι." Επειτα ἐπορ-
κρένονται οὕτω καθ' διπέρβολήν αἱ παράλιοι λαρωτραί, αἱ διπένερθεν, ἐ-
πό τὰς ἄλλας, τὰς λαρωτράς καθύπερθεν, αἵτινες ἔκειντο ἐν τῇ θέσει
λαρπρικά παρέ τὸ Κορωπί (RE², XII 592-3).

Ο Löher, παρόρθων νῦν ἐρρηνεύσῃ τὴν δυσχέρειαν τοῦ χωρίου,
διποστηρίζει ὅτι οὐχὶ τὰς διπένερθεν, ἀλλὰ τὰς καθύπερθεν λαρωτράς ἐν-
νοεῖ δ. Στράβων. Τοιαύτη ὅρως σύρφυρσις δέν φαίνεται πιθανή. Συμφω-
νῶ μέ τὸν Milchhöfer ὅτι ἔχει γίνει ἐναλλαγή εἰς τὴν σειράν τῶν δῆ-
μων τούτων, ήτις, Βεβαίως, θά διεπράχθη διό τῶν ἔντι γραφέων κατέ-

κοπούλου ἔρχαιοικηλερπόρου Κ. Μεθενίτη (Ἅριθ. εὑρετ. ἔθν. ἔρχ. Μου-
σείου 3363).

Δυτικῶς τοῦ σημείου τούτου κατέ τὴν θέσιν Σταυραγόνει τὴν σχη-
ματίζουσαν στενήν διέβασιν πρὸς τὸν Αγ. Δημήτριον παρατηροῦνται ἐ-
πί σης ἔρχαια ἵχνη. Καὶ νοτιοσυντολικῶς τῆς Λυκουρρήζας εἰς τὸ ἔκρω-
τήριον λαγονήσι παρετήρησα θερέλια οἱ ημέτων καὶ οστρακα τῶν ἔσχά-
των βωραῖνων χρόνων. Προκειται μᾶλλον περὶ ἐγκαταστάσεων διιέων. Ο-
μοία ἐγκατάστασις ὁ πῆρχεν καὶ ἐπὶ τῇς μικρᾶς καὶ οὐχὶ μεγάλης τῇς ἔπ-
ρᾶς καὶ μένης ἔνωνύμου νησίδος μεταξύ Λυκουρρήζας καὶ λαγονήσι, ἔκρι-
βως ἔγαντι τοῦ λεγομένου Πηγαδιοῦ τῇς θέλασσας (Pus's i detit). Η νη-
σίς εὐτῇ εἶχε συνδεθῆ καποτε ρέ τὴν ἔκριβην διέδρομον, τοῦ διοίου δι-
ακρίνονται ἔκόρη μέχρι σήμερον ἐντός τοῦ θεάτρου οἱ λίθοι.

1. Οἱ θορεῖς τοποθετοῦνται παρέ τὴν σημερινήν φοινικιάν (RE², VI

πρωθύστερον ἐνέγνωσιν.

*ο Milchhöfer (*Übersichtskarte v. Attika*) τοποθετεῖ τάς παραλίους λαρωτράς δλίγον ρακράν καὶ βορειοδυτικώτερον τῆς Λυκουρρίζας παρά τὸν Ἀγ. Αηρήτριον, ὃπου ἐπαντοῦν δροῖσις τεράχια ἐγγείων, δλλάδ μᾶλλον εἰς περιωρισμένην ἔκτασιν. Συρφώνως πρός τές ἐπάριθμηθείσας ἡδη ἐνωτέρω ἐνδείξεις, οὐδὲ ἡδύνατο νέον ποτε θῆ, καὶ ἡ Λυκουρρίζα, ὃπως ἐπίσης καὶ ἡ συνεχορένη περιοχή τοῦ Σταυρανοῦ, φέρει θέσεις τῶν λαρωτρῶν τούτων ἥ καὶ δλλον ἐκδρη δῆμος, μή τοπογραφηθέντος εἰς ἔτι ἀσφαλῶς. Διότι εἶναι δισκολὸν νέον ποτε θῆ δτι δέρχασίς δῆμος δείρενος νοτίως τῆς Ἀγ. Τριάδος κατά τάς θέσεις Μαρυά Πεύκα καὶ Λιθάρι τοῦ Τούρκου — οἱ Παρβωτάδαι, ὃπως νορίζει δέ Milchhöfer; — κατελάμβανε τόσον μεγάλην ἔκτασιν, ώστε νέον φθάνη μέχρι τῆς θαλάσσης.

*Αντὶ θέτως νορίζω δτι διπό τῆς Προφέρτας, ἐνθα προσδιορίζονται τά Πρόσπαλτα (βλ. καὶ ἐνωτέρω) μέχρι τῆς παραλίας δυνέρεθα νέον ἔχωρεν περισσοτέρους τῶν δύο δῆμων, συνοδικῶς πεθανώτατα τρεῖς δροῦ μέταν Πρόσπαλτα¹, ἐάν μέλιστε λέβωρεν ὑπόψιν καὶ τὴν σχετικῶς μεγάλην ἔκτασιν, περί τοῦ Λαδού Κιλιδρ., κατ' εὐθεῖαν γραμμήν.

Ποῖοι δρως ἐκριβῶς ἥσεν οἱ δῆμοι οὗτοι, εἶναι δισκολὸν ἐπί τοῦ παρόντος γένος καθορισθῆ, ἐλλείψει ἐπαρκῶν στοιχείων.

--- 9 ---

Τεράχιον ἐλλειψοειδοῦς μύλης ἐν τραχείτου, διασφέον καὶ μέσην τῶν πάρειῶν τῆς κατά τό κέντρον τετραγωνικῆς ὅπῆς τοῦ ἔξονος τῆς περιστροφῆς. Διαστάσεις: ρῆμ. 0,435, πλάτ. 0,20 καὶ μέγ. πάχ. (ύψος)

331), δόπου τό ἐγρόκτηρα μελισσουργοῦ.

1. Ὁρθῶς ἡδη δ Kohler παρετήρησεν (*Ath. Mitt.*, X (1885) 111) δτι κατά τὴν νοτιοανατολικήν Ἀττικήν οἱ δῆμοι ἥσεν πυκνότεροι. Τοῦτο πιστοῦται δλλως καὶ ἐν τῶν πολυπληθῶν καὶ οὐχί πολύ ρακράν διπό δλλήλων καιρένων λειψάνων ἐξ δέρχασίων συνοικισμῶν ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ.

0,125 p..¹ Ανεῦρον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λόφου Λιστρίβι, εἰς μικρέν ἐπόστασιν βορείως τῶν θερελίων τῆς κορυφῆς παρὰ τὸν αὐτὸν ἔγρον (νῦν ἔργον) τοῦ Δημ. Σιδέρη.

² Επὶ τῆς ιδίας λείας ἐπιφανεῖς φέρει ἐγχέρακτον τὸ γράμμα Κ (ὕψ. 0,065 p.), μῆκον κεραίας καὶ δυνάμενον φέρει ἐκ τοῦ σχήματος ν' ἀναχθῆ εἰς τὸν Δ' π. Χ. αἰώνα. Κατὰ χώραν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα τερέχια τῆς μύλης.

--- 10 ---

Μαρραρίνη νεκρική στήλη μὲν ὄφειον ἐνθέμιον τοῦ Δ' αἰ. καὶ δύο διτεφύλλους διπλοῦς ῥόδαις. Τοῦ ἐνθέμιον εἶναι ινκιφ οπτεστραρρένον, ἡ λοιπὴ δέ στήλη ἐλλιπής κατά λοξήν τορῆν ιδίως καὶ ἴσχυρῶς καθ' θλην αὐτῆς τήν ἐπιφάνειαν, ίδιᾳ ἐκ τοῦ καιροῦ, ἐφθαρρένη (εἴκ. 1). Μέγ. σφέδρ. ὕψ. 1,25 p., πλάτ. 0,53 καὶ πάχ. 0,43. Εὑρίσκεται ἐπόμακροῦ ἐκτεθειμένη δροῦ μὲν ἄλλην ἀνεπίγραφον ἐντὸς τῶν ἔγρων πρὸς ἐνατολάς τοῦ συνοικιστροῦ οἰλύρπου, μικρὸν πρὶν φθίσωμεν εἰς τήν Ανδρισσον, ἐγγύες καὶ νοτιοδυτικῶς τῆς παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς, τῆς Ἀγρονικού¹ ἐνασκαφείσης πρὸς ἑτῶν ὑπό τοῦ Κοτζιά².

Κάτωθεν τοῦ ἐνθεμίου φέρει ἡ στήλη τὸν χαρακτηριστικὸν γεισωτὸν κανόνα, συνεχιζόμενον καὶ εἰς τὰς πλαγίας πλευράς, μεταξύ δέ τούτου καὶ τῶν βοδάκων στοιχηδόν τήν ἐλλιπή φέρει τήν ἔρχην τῶν στίχων ἐπιγραφῆν:

--- Α Γ Ο Ρ Α Σ

--- ἀγόρας

--- Γ Ν Ι Δ Ο

--- γνίδο

--- Λ Ι Ζ Φ Σ

Αἴ γι λιζως.

Τὰ γράμματα ἴσχυρῶς ἔξιτηλα, ἔχοντα ὕψ. 0,02 p..¹ Εκ τοῦ ὑπό-

1. Τήν βασιλικήν ταύτην συντόρως περιέγραψεν ὁ Σωτηρίου ἐν Ἀρχ. Επ. 1929, σελ. 134-5.

2. Παπασπυρίδη, ΑΡΧ. Δελτ. 1926, σελ. 112.

χοντος διαστήρατος είναι ζετάει ότι θά λείπουν είς τήν πρόσφατην των στίχων 3-4 γράμματα. Εν τέλει τοῦ ι=ου στίχου μέδια δυσκολίαν διέκρινε τό Σ, μικρότερον τῶν οὐλών γραμμάτων και ἐξερχόμενον τῆς στοιχηδόν διαστάζει. Ήπιο προσετέθη πρόσφατην γε ἐκ τῶν δυστέρων, φε διφήνει νέον ποικιλοτόπιον και διατάγει τύπος τοῦ δημοτικοῦ, ζετάει θέμα προσετέθη τοιούτον ἐκ τοῦ καιροῦ ποιολογισμοῦ τοῦ χώρου;

Καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ τό προτελευταῖον γράμμα δέν εἶναι δισφαλές." Λν εἶναι ὄντως Ω, τότε ἵσως πρόκειται περί τοῦ δημοτικοῦ Αἴγιλιως (=Αἴγιλιέως, Meisterhaus - Schnyzer, Gramm. Griech. Ii - schr. 3, σελ. 141-2.) Αλλοι περαιτέρω ὄμοιοι τύποι ἐπί νεκριών στηλῶν: Ησιανιώς, Ἀρχ. Δελτ. 1926, Παράρτ. σελ. 74 και Ἐρχιώς, αδόθι, σελ. 76 ἀριθ. 64). Είς τήν ἐνήνωσην ταύτην διδηγοῦν και τὰ προηγούμενα γράμματα Λ Ι, Μεταναντίως ζετάει νορίζω ότι διέκρινα ἐπί τῆς στήλης. Ο βήρος Αἴγιλιές τοποθετεῖται και ἐξ οὐλών τεκμηρίων παρά τὸν "Ολυμπον (Milchhofer, RE², I 962 και Übersichtskarte v. Attika. Löper, Ath. Mitt., ΤΑΧΙΔΥ (1892) 421).

--- 11 ---

Μαρραρίνη νεκρική στήλη οὐλιπής κάτω και πάνω τήν δεξιάν πλαγίαν ἀπόληξιν καθ' ύψος, ἐφθαρρένη δέ πολλαχώς και ἐξ οὐλών μεταγενεστέρων καιώσεων και ίδια ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ καιροῦ. Εψόρ. ύψ. 0,49, πλάτ. (σφενόμ.) 0,23 και πάχος 0,095 ρ.. Εκ τῶν φυλλωτῶν διδάκιων διείπονται τετριμμένος, τοῦ οὐλού δέν διπέμπεινεν οὐτε ἵχνος.

"Ανωθεν τῶν διδάκιων:

A R X E T I --

*
ΑΡΧΕΤΙ--

1. Τήν στήλην εἶδον και ἐρελέτησα τῷ 1935, θερήνα διένεια τοῦ μεγάλου βάρους τῆς, ἐπί τόπου.

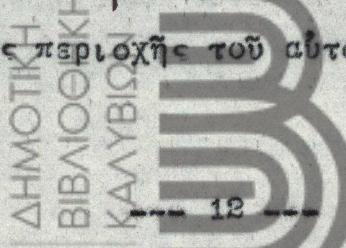
Β Ι Ο Δ---

Βιοδ---

Γράφεται, όπως φαίνεται, στοιχηδόν του Δ' π. Χ. αἰώνος, ἔχοντας θύ. 0,05 ρ.

Τοῦ πρώτου δινόρατος τό πρῶτον γράμμα ἄδηλον ἐν εἶναι Ἀ ἢ Ε Ι. "Αν εἶναι, φέ φαίνεται πιθανώτερον, Α, τότε τό δινόρα πρέπει νά εἶναι Ἀρχέτιμος ἢ Ἀρχέτιος, ἢ Ἀρχετίων ἢ καί ἐνέλογον θηγυνόν. Καί τέ τρία δινόρατα ἀπαντοῦν ἐν τῇ ἐττικῇ πρωσοπογραφίᾳ (Kischner, Pros. att., πρβλ. μαρ. Raue - Benseler, Wörterb. Fick, Grisebach. Personenm., 72* Bechtel, Histor. Personenm., 79). Τό πατρωνυμικόν θά εἶναι Βιοδώρου ἢ Βιοδότου.

"Η στήλη ἐπέκειτο εἰς θαρνώδη τόπον παρά τόν συνοικιστρόν τοῦ ολύμπου, διπόθεν μετεφέρθη παρ' ἑροῦ εἰς τό Σχολεῖον τῶν Καλυβίων. Προέρχεται ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ αὐτοῦ δήρου Λίγιλας (βλ. προηγούμενον ἡριθρόν).

Τήν ιστωτέρω διπλή γραφήν εἶχον ἀντιγράψει τῷ 1930, ὅτε ἦμην φοιτητής, ἐκ μαρραρίνης ἀνθερωτῆς στήλης ἀκεραίας, ἐποκειμένης ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Χρ. Δ. Δέδες ἐν Καλυβίοις. Κατά παρασχεθείσας ὑπό τούτου πληροφορίας εἶχεν εὑρεθῆ δροῦ μέσαλλας μαρραρίνας πλάκας ἀνεπιγράφους κατά τήν καλλιέργειαν τοῦ ἐν Ἀναβύσσῳ ἀγροῦ του (ἥδη ἀμπελού). Τήν στήλην ἔθραυσε μετά ταῦτα ὁ ἴδιοκτήτης καί ἐνετοίχισεν εἰς δωράτιον, ὅπερ ἔκτισε, καί οὕτω δέν ἥδυνήθην νά ἐπανεξετέσω ταῦτην.

Παραθέτω ἐνταῦθα τήν ἐπιγραφήν, όπως ὑπάρχει εἰς τό σημειωματάριόν του, χωρίς δήλωσιν τῶν μέτρων τῆς στήλης καί τῶν διαστάσεων τῶν γραμμάτων.

ΜΕΝΕΣΤΡΑΤΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ
ΣΩΣΙΓΕΝΗΣ ΜΕΝΕΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΑΙΜΑΧΗ ΜΑΚΕΔΑ

Μενέστρατος Βυζάντιος

Σωσι γένης Μενεστράτου

Δαεμάχη Μακέδα

* Αρφιβολίαν ἔχω μόνον ως πρός τό πρῶτον ὄνομα, ἐν τό ἔχω ἀναγνώσει ὅρθως. Τόλοι πά δέον νᾶ θεωρηθοῦν ως ἐπολύτως ἀσφαλῆ.

Πρόκειται περὶ οἰκογενειακοῦ τέφου μετοίκων. Τό Δαεμάχη ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου ἀρσενικοῦ Δαεμάχος - Δημάχος (Rothe - Beuseler Wörterb.³ Fick, Griech. Personenm., 93· Bechtel, Histor. Personenm. 121).

Τό Μακέδα ως ὄνομα ἔθνικόν, δηλοῦν τήν Μακεδονίδα γυναῖκα, γίνεται γνωστόν διὰ πρώτην φοράν. Μέχρι τοῦδε ἀπαντοῦν οἱ τύποι Μακέττα ἢ Μακεσσα καὶ Μακέτα (Rothe - Beuseler , ἐν λέξει² R E, XLV 773· Monser, Gramm. Griech. Parag., I σελ. 423· Χατζηδάκη, Γλωσσω). Μακέται, Α' σελ. 51 καὶ 105). Τό Μακέτα πρός τούτοις καὶ ἐν Ι G II-III² 9253, 9265, 9268, 9271, 9272, 9274. Λύτοθι, 9260, καὶ τύπος Μακέτις.

Μακέται ἐπίσης καλοῦνται ραινάδες γυναῖκες ἐκ Μακεδονίας διό τοῦ Ἀθηναίου^{1.} καὶ τοῦ Εὐσταθίου^{2.} (πρβλ. καὶ Roscher, Lex. II 2293 καὶ R E², ἐνθ' ἐνωτέρω).

Τό Μακέδα διὰ τοῦ δισταται ἐγγύτερον πρός τό Μακεδών, προ- υποθέτει δέ ἀντιστοίχον ἀρσενικόν τύπον Μακέδης - Μακέδας (ως καὶ τό Μακέτης - Μακέτας) ἢ καὶ Μακέδος. Διὰ τήν ἐναλλαγήν τοῦ διαί πρβλ. πεδά - ρετά, Πεδαγείτνιος - Πεταγείτνιος, πελίδνος - πελί-

1. "Ματέ δέ ταῦτας Μακέται αἱ μαλούμεναι Μιραλόνες καὶ βασι- οσι καὶ λυδοί, κατακεχυρεύσι τὸς τρίχας καὶ εὔτεφεγγωρένει τινές πένι οψειγιναὶ δέ περιλαί καὶ απέλω καὶ κισσῷ." Δειπνος. Ε 198.

2. "Καὶ πυείς δέ τοις γέγονε τῶν περὶ ἐμεῖνον (τόν Διονύσου), αἱ βασσάραι μὲν εἰλέγοντο καὶ λυδοί καὶ Μακέται καὶ Μιραλόνες δαιμονί- τιγα τιθῆνται εὐτοῦ . . . εἰ δέ βασσάραι μὲν αἱ εἰρημένει τοῦ Διονύσου

τνός, ποδαπός - ποταπός, Πύδνα - Πύτνα ολπ. (R. Meister, Dorer und Achäer (1904), σελ. 83 - 4. Bechtel, Griech. Dialekte, II σελ. 672 * Χατζηδάκη, 'Ακαδ. 'Αναγν., Α' 446 - 7).

'Η ἐπιγραφή ἐνθυροῦμαι ότι εἶχε χαραχθῆ ἐβαθύς ἔχουσα τόν τύπον τῶν γραμμάτων τοῦ τέλους τοῦ Δ' π. Χ. αἰώνος.

--- 13 ---

Λήκυθος ἐκ λευκοῦ μαρράρου ἐλλιπής τήν βάσιν καὶ τό ζυγαρέρος ἐπό τῶν ψυχών, ψυ. σφέρ. Ο, 65 p.. Φέρει ἐν μετρίψι φαναγλύφῳ καὶ διέ χειρωνακτικῆς ἐργασίας τοῦ β' ήμιστρος τοῦ Δ' αἰ. τήν παρέστασιν ἀνδρός καθηρένου ἐπί θρόνου, ἐγδεδυρένου χιτῶνα καὶ ἱμάτιον καὶ δεξιούρενου ἐτέραν ἵματιοφόρον ἀνδρικήν μορφήν, τῆς δποίας ἔχει ἐποτριβῆ ἡ κεφαλή. Τό μέρος τοῦ κορυφοῦ τῆς ληκύθου τό εἰς τήν ἀντίστοιχον ὅπισθεν ὄψιν τῆς παρεστάσεως εἶναι ἴσχυρῶς ἐφθαρρένον.

"Ανωθεν τοῦ ἴσταρένου ἀνδρός ὑπάρχει μόλις διακρινόμενον ὄνορα, τοῦ δποίου μετέρρευστέρας βεβαιότητος ἐναγινώσκονται μόνον τὰ τελευταῖα γράμματα:

--- Φ Ι Δ Ο . = --- φ i d o [e].

"Ανωθεν δέ τοῦ καθηρένου τό ὄνορα:

Κ Λ Ε Ι Τ Ο . ο .. ξ = Κλειτόδ [p]ο [ρο] ε ,

Ὥπερ ἔγινοθεν εἶναι "αγνωστον, ἀλλά δύναται νᾶ παραβληθῆ πρός ζεύς
ὄροις κατά τόν σχηματισμόν, Κλειτόδιος, Κλειτόδηρος ολπ. (Pape-Ben-
seler, Wörterb. Bechtel, Histor. Personen., σελ. 250 - 1).

'Η λήκυθος εὑρίσκεται ἐντεθειμένη εἰς τό δάπεδον τῆς ἐκκλη-
σίας τοῦ 'Αγ. Αθανασίου παρά τήν θέσιν Κρόνιξες τοῦ χωρίου Κουβαρά.

τροφοί διά τό βάσιν ἐπ' ἄρδη ποιεῖσθαι διά τό μενιῶδες, λυδοί δέ ἡ το-
πικώς, ιαθ' καὶ μακέται φε Μακεδονίκαι ἡ καὶ ἄλλως οἵσι δύο μέθης ἐκ-
λύτοι, Μιραλλόνες δέ κατά τήν παρά λυιδόφορον ἐννοιοιαν, ἄλλου τεῦτα
λόγου.", Παρειβ. εἰς ΤΙ. Η στίχ. 320.

εύθυνε μετά τήν θύραν τῆς εἰσόδου. Δέν εἶναι δέ το πόνον ἐργατῶν λείψανον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ταῦτης, διότι καὶ πλεῖστα ἄλλα μέρη ραβανάρια ὑπάρχουν ἐντοιχισμένα εἰς τοὺς τοίχους ἢ ἐπιστρωμένα εἰς τὸ δάπεδον αὐτῆς. Εἶναι, ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τεράχια ἀνεπιγράφων νεκριῶν στηλῶν, ἵδια τέ ἐπὶ τοῦ δαπέδου, ἀνευ ἴδιαι τέρας τινὸς σηματίας.^{1.} Εξ ὅλων σημαντικώτερα τυγχάνουν δύο ἐρχαῖνα μαρράρινα τεράχια, ἐνήκοντα, πιθανώτατα, εἰς τὴν αὐτὴν βάσιν μὲν διακόσησιν δωρικοῦ κυρατίου δροῖσαν πρός τὴν γνωστὴν στήλην τῶν Λαρωτρῶν.

Τὸ ἔν εὑρίσκεται ἐντοιχισμένον φέ γωνιαῖος λίθος (ἀγκωνάρι) κατὰ τὴν νοτιοανατολικὴν ἐξωτερικὴν γωνίαν εἰς ὑψος ἡπό τοῦ ἑδάφους 2,30 μ. περίπου. Φέρει ἐίς ὑφοτέρας τὰς φαινορένας συνάπτας πλευράς τὸ δωρικὸν κυράτιον καὶ εύθυνε ἀναθεν αὐτοῦ παιανδρῶδες χαρακτὸν ιόσμηρα ἐν συνεχείᾳ, μόλις νῦν διακρινόμενον, ἔνεκα τῆς ἐκ τοῦ καιροῦ φθορᾶς. Εἰς ὑφοτέρας τὰς πλευράς διασφέει ἵχνη ἐκ τῶν φύλλων χαρακτῶν δεδάκων, δροιοτέτων πρός ἐκείνους τῆς στήλης τῶν Λαρωτρῶν. Μῆκος τῶν πλευρῶν 0,53 καὶ 0,31 μ. περίπου, ὕψος σφεζόρ. 0,14.

Τὸ ἄλλο ἔχει ἐντεθῆ εἰς τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν εἰς ὑψος ἡπό τῆς γῆς 1,30 μ..^{2.} Η μόνη φαινορένη πλευρᾶς του ἔχει μῆκος 0,52 καὶ ὕψος, ὅπερ φαίνεται νῦν εἶναι καὶ τὸ ἐρχικόν, εἰς τὰς διακοσηρένας πούλαχιστον παρειάς 0,165 μ..^{3.} Απαντᾷ καὶ ἐντεῦθα τὸ δωρικὸν κυράτιον καὶ τὸ παιανδρῶδες κόσμηρα, διατηρούμενον μόλις στα εἰς καλυτέραν κατάστασιν ἢ εἰς τὸ πρώτον. Οὐδέν δρως ἵχνος ῥόδακνος διεσώθη. Λίν υπάρχουσαι εἴς τινα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας πρασινώπαι ηλίδες διφεύλονται εἰς τὸ χρώμα τῶν κοσμημάτων.

Καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ἔχει τοποθε-

1. Βλ. ταῦτην ἐν Winter, Ath. Mitt., XII (1887) σελ. 105 εἰκ. 1 καὶ 2 καὶ πίν. II. Collignon, Les statues funéraires, σελ. 36 εἰκ. 15. Conze, Att. Grabrel., I 11. Diusmoor, AJA, 26 (1922) σελ. 263 εἰκ. 2καὶ εἰκ. 3 (σελ. 270).

τηθῆ με οὐδός ἀνεραίς νεκρικῇ στήλῃ τοῦ Δ' αἰ. ἐν παρράπον. Εἶναι δημως ἐκ τῆς τριβῆς ἴσχυρῶς ἐφθαρρένη καὶ μόνον τὸ ζεῦγος τῶν ἐπ' αὐτῆς βοδάνων διακρίνεται νῦν.² Εκ τῆς ἐπιγραφῆς οὐδὲ ἐν ὑπελείφθη ἵχνος.

Δέν εἶναι γνωστόν, ὃν τὰ πάραπατα ταῦτα, φε καὶ ἔλλα τινά, ἐπαντῶντα ἐν τῇ γειτονικῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ὑπαπαντῆς, προέρχωνται ἐκ τῶν πέριξ ᾧ ἔχουν ρετακορισθῆ ἐκ παρυγνοτέρας ἐποστάσεως. Εἰς τόντος χάρτος τῆς Ἀττικῆς τῶν Κυντίου - Κουμιερτ δέν σημειοῦνται ἀρχαῖα ἵχνη διὰ τὴν περιοχῆν ταῦτην, οὔτε καὶ εἰς τὸν γενικώτερον 1:100000 διά τοῦ Milchhöfer.

"Αλλά τὰ ισταριθμηθέντα λείψανα καὶ πολλά εἶναι καὶ ἐνδιαφέροντα." Αν δέ δέν προέρχωνται ἐκ τῶν γειτονικῶν δήμων Κεφαλῆς, Μυρρινοῦντος καὶ Πραστῶν, ὅπερ φαίνεται μᾶλλον ἐπί θανον, τότε πρέπει ν³ ἔναζητήσωμεν ἐν τῇ περιοχῇ τὴν θέσιν ἀρχαίου δήμου ᾧ συνοικισμοῦ. Τὴν ἄποψιν ταῦτην εὑνθοῦν καὶ τὰ πολυπληθῆ ὅστρακα, τὰ ἐπαντῶντα ἔγγυς καὶ πέριξ τῆς ἐκκλησίας, φε καὶ εἰς ἵκανῶς μεγάλην ἔκτασιν πρός δυσράς εύτης.³⁼